Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Skała

Opracowanie:

1. Krótki przewodnik – czym jest rewitalizacja. 4
1.1. Co to jest rewitalizacja? 4
1.2. Co to jest obszar zdegradowany i w jaki sposób można go wyznaczyć? 6
1.3. Czym jest obszar rewitalizacji? 7
2. Podstawowe informacje o gminie Skała 9
3. Metodologia wyznaczenia obszarów zdegradowanych. 12
4. Analiza problemów w sferze społecznej 16
4.1. Czynniki demograficzne 18
4.2. Lokalny rynek pracy - bezrobocie 20
4.3. Ubóstwo 22
4.4. Poziom bezpieczeństwa 23
4.5. Poziom edukacji i kapitału społecznego 24
4.6. Poziom uczestnictwa w życiu publicznym 26
4.7. Problem uzależnień 27
4.8. Podsumowanie sfery społecznej 28
5. Analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach 29
5.1. Sfera gospodarcza 31
5.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna 33
5.3. Sfera techniczna 36
5.4. Sfera środowiskowa 38
6. Opis badań ankietowych 41
Podsumowanie badań ankietowych 48
7. Opis wizji lokalnej 49
Obszar 1 - Skała – centrum 49
Obszar 2 – Minoga – centrum przy kościele 53
Obszar 3 – Gołyszyn – centrum sołectwa 55
Obszar 4 - Rzeplin – centrum 57
Obszar 5 – Smardzowice – centrum 58
8. Opis spotkania warsztatowego 59
9. Wybór obszarów zdegradowanych 62
10. Wybór obszarów rewitalizacji 64
Obszar 1 – Skała – centrum 64

Obszar 2 – Minoga – centrum przy kościele 65

Obszar 3 – Gołyszyn – centrum sołectwa 66

Obszar 4 – Rzeplin – centrum 66

Obszar 5 – Smardzowice – centrum 67

1. Krótki przewodnik – czym jest rewitalizacja

1.1. Co to jest rewitalizacja?

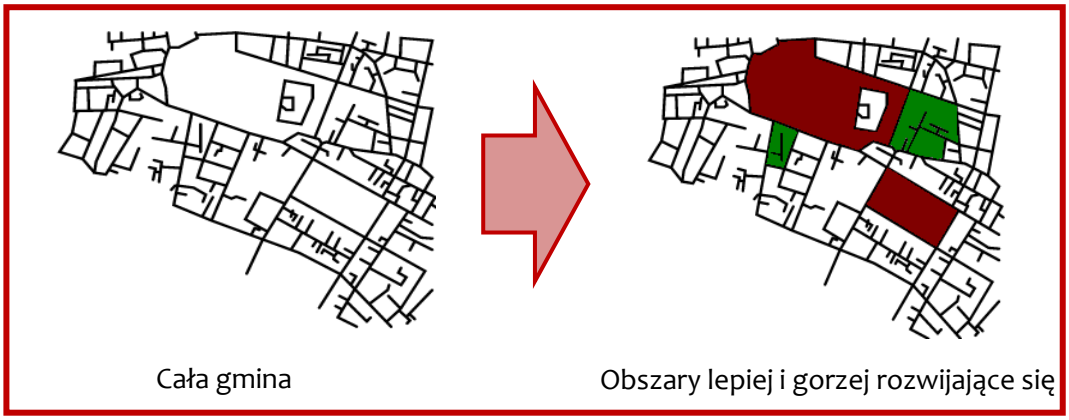
Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*:

*„**Rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji."*

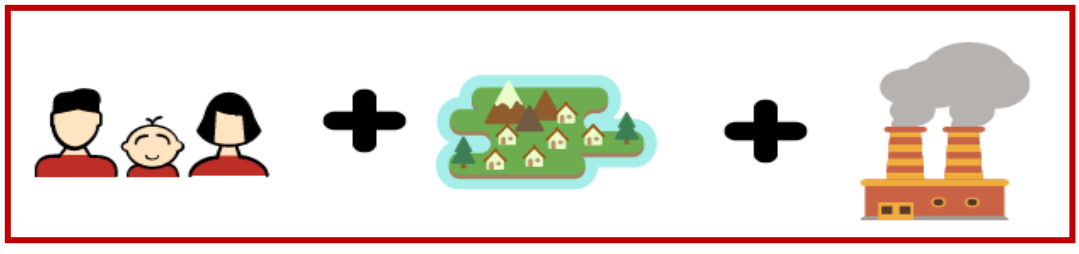
(art. 2 §1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji)

A więc po kolei:

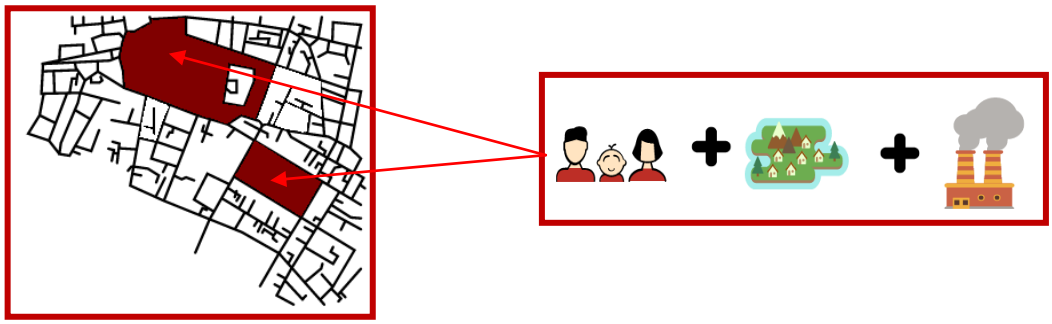
1. Działania rewitalizacyjne są prowadzone na obszarach, które charakteryzują się **nagromadzeniem różnych problemów (przede wszystkim społecznych), większym niż przeciętnie w całej gminie**. Zatem konieczne jest przeprowadzenie diagnozy, która określi, które obszary na terenie gminy są lepiej i gorzej rozwinięte.

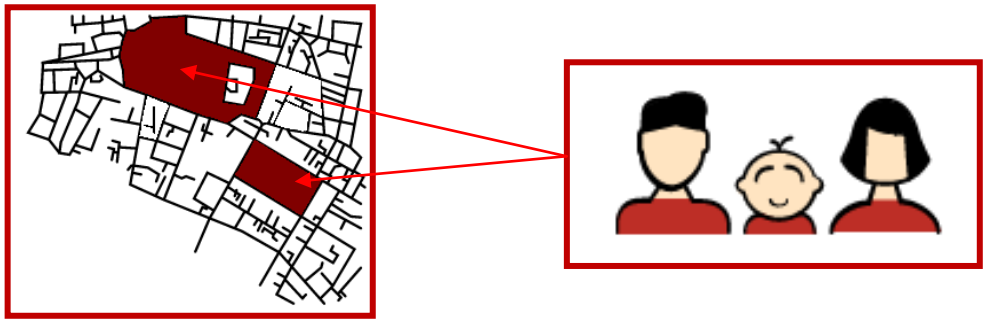
2. Rewitalizacja jest **procesem**, a nie jednostkowym działaniem, czyli **nie oznacza** ona podejmowania **pojedynczych działań technicznych**, jak np. remont jednego budynku. Wręcz przeciwnie, rewitalizacja **powinna obejmować całościowe podejście do problemu**, które zakłada realizację przede wszystkim **działań społecznych** (często aktywizację i edukację społeczną mieszkańców, którzy sami będą mogli wpływać na swoje otoczenie). Rewitalizacja może także dotyczyćprzekształceńprzestrzennych czy rozwiązywania problemów związanych ze środowiskiem lub problemów gospodarczych.

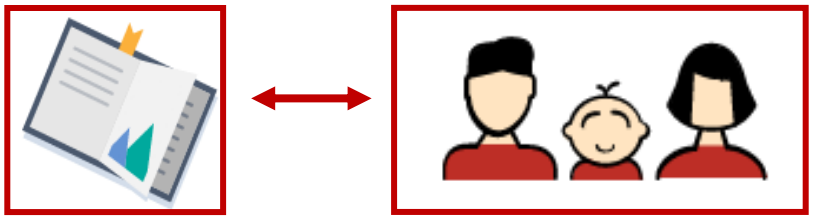
3. **Dopiero suma** podjętych na wyznaczonych obszarach **działań** (edukacyjnych, aktywizujących, ale także remontów, budowy / przebudowy instytucji, działań środowiskowych, itd.) może przyczynić się do poprawy sytuacji wskazanych obszarów.

4. Działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone **nie tylko przez samą gminę, ale także (a nawet przede wszystkim) przez jej mieszkańców, organizacje społeczne, przedsiębiorców.** Najbardziej skutecznymi działaniami rewitalizacyjnymi są te, które prowadzone są przez samych mieszkańców, tzw. mikrodziałania, które pobudzają aktywność lokalną i jednoczą lokalną społeczność.

5. **Program Rewitalizacji** jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym działania, które należy podjąć, aby poprawić sytuację wybranych obszarów. Powinien być **tworzony przy udziale różnych grup społecznych** (mieszkańców, organizacji społecznych, samorządu, przedsiębiorców i innych interesariuszy), które będą **wspólnie realizować** założone w nim cele.

1.2. Co to jest obszar zdegradowany i w jaki sposób można go wyznaczyć?

Według art. 9 *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*:

*„Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:*

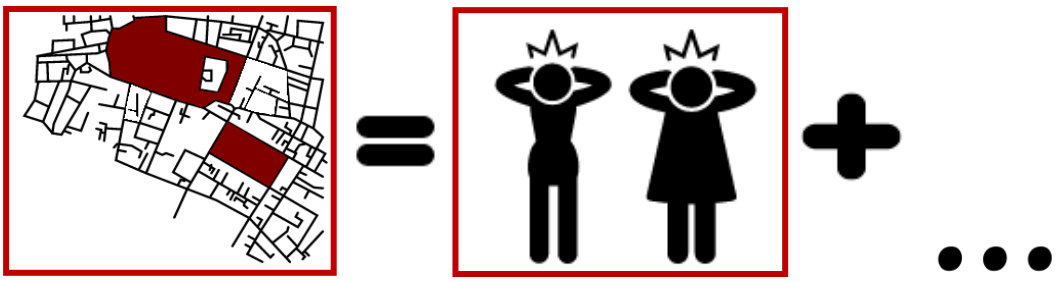
1. ***gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub*
2. ***środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub*
3. ***przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub*
4. ***technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska."*

(art. 9 §1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji).

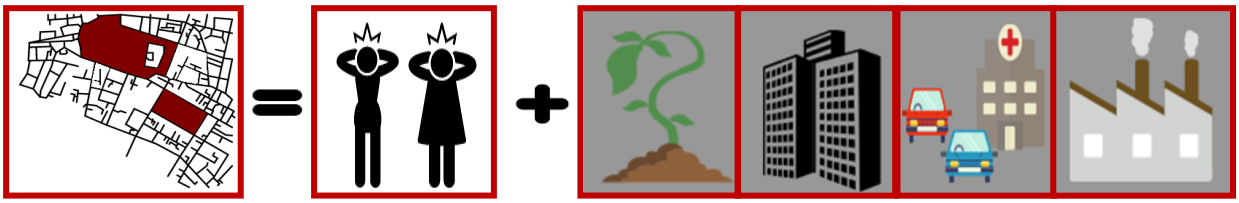
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego krok po kroku:

1. Obszar zdegradowany powinno się wyznaczyć za pomocą obiektywnych i weryfikowalnych wskaźników.

2. Obszar zdegradowany, **musi** charakteryzować się występowaniem **negatywnych zjawisk społecznych.** Ustawodawca (*Ustawa o Rewitalizacji. Praktyczny komentarz*, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016) wskazuje kilka przykładowych wskaźników, które można wykorzystać w diagnozie. I tak, w przypadku ubóstwa, wskaźnikiem może być rozkład terytorialny poszczególnych świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i innych zależnych od dochodu, z kolei w przypadku bezrobocia – rozkład terytorialny osób pobierających świadczenia, dodatkowo analiza występowania osób długotrwale bezrobotnych, osób młodych td..

3. Po wyznaczeniu obszarów, na których zdiagnozujemy występowanie negatywnych zjawisk społecznych, konieczne jest zdiagnozowanie problemów występujących w innych sferach, w tym sferze **środowiskowej i/lub technicznej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/lub gospodarczej.**

4. A zatem, gdy **dany obszar (dzielnica, sołectwo) będzie wykazywać ponadprzeciętną koncentrację problemów społecznych oraz problemów przynajmniej w jeden ze sfer wymienionych powyżej, może zostać uznany za obszar zdegradowany.**

1.3. Czym jest obszar rewitalizacji?

Według art. 10 *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji:*

1. Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.
2. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

(art. 10 §1-2. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji).

1. Obszar rewitalizacji może obejmować całość obszaru zdegradowanego, pod warunkiem, że obszar ten zajmuje **mniej niż 20% powierzchni gminy** oraz zamieszkiwany jest przez **nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców gminy.**

- 30% mieszkańców gminy.

- 20% powierzchni gminy.

2. Jeżeli obszar zdegradowany jest większy niż wskazany powyżej, należy dokonać wyboru obszaru rewitalizacji. Wybór ten może nastąpić, ze względu na dwie przesłanki: po pierwsze, na obszarze tym koncentracja negatywnych zjawisk jest szczególna a po drugie, obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy.

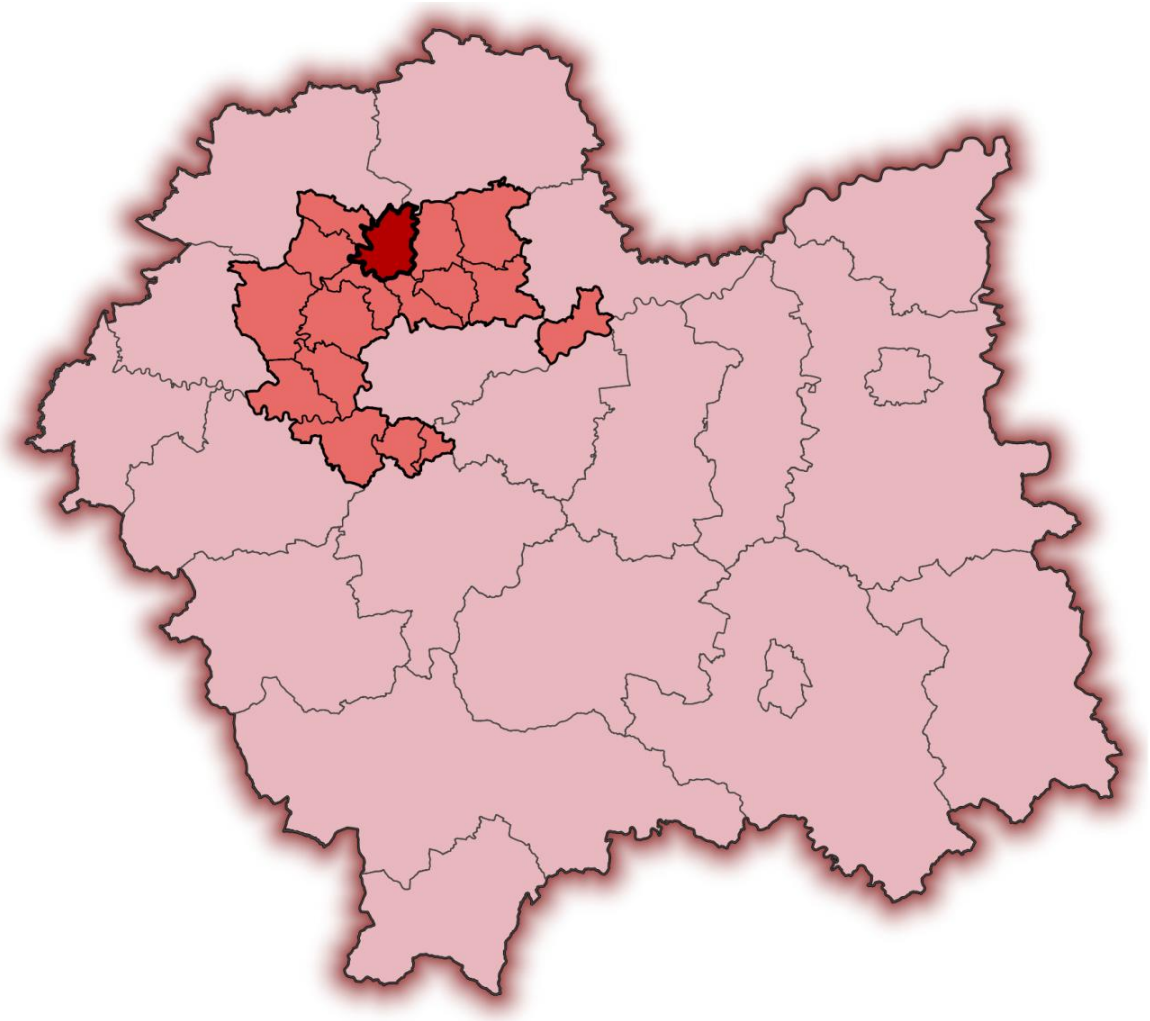
2. Podstawowe informacje o gminie Skała

Gmina Skała to gmina miejsko-wiejska, położona w północnej części Województwa Małopolskiego, na terenie powiatu krakowskiego.

Gmina ta sąsiaduje od północy z gminami Trzyciąż (powiat Olkuski) oraz Gołcza (powiat miechowski), od wschodu z gminą Iwanowice (powiat krakowski), od południa z gminą Zielonki (powiat krakowski), a od zachodu z gminami Sułoszowa, Jerzmanowice-Przeginia oraz Wielka Wieś (wszystkie powiat krakowski). Warto podkreślić, że gmina Skała znajduje się w bliskiej odległości od Krakowa (ok. 21 km), pozostając w jego bezpośrednim oddziaływaniu społeczno-gospodarczym (trendy suburbanizacyjne) oraz Olkusza (około 24 km).

Gmina Skała charakteryzuje się dogodnym położeniem w przestrzeni województwa małopolskiego oraz dobrą dostępnością komunikacyjną (przez gminę przechodzą dwie drogi wojewódzkie: DW 794 oraz DW 773).

Mapa 1. Położenie gminy Skała na tle województwa małopolskiego.

Źródło: UMiG Skała, 2016

Gmina Skała, kojarzona jest przede wszystkim z bogactwem krajobrazowym i niezwykłymi walorami przyrodniczymi. Na jej terenie znajduje się Ojcowski Park Narodowy, który zajmuje ponad 16% powierzchni gminy (1 223 ha).

Gmina Skała zajmuje powierzchnię 74,83 km^2 i w 2015 roku była zamieszkiwana ł przez 10 149 mieszkańców. Składa się ona z 18 jednostek terytorialnych, w tym miasta – Skała, które stanowi centrum administracyjne gminy oraz 17 sołectw: Skała, Ojców, Minoga, Cianowice, Gołyszyn, Rzeplin, Sobiesęki, Smardzowice, Szczodrkowice, Nowa Wieś, Przybysławice, Zamłynie, Maszyce, Barbarka, Niebyła-Świńczów, Stoki, Poręba Laskowska (podział terytorialny gminy przedstawia mapa 2).

Tabela 1. Liczba ludności oraz powierzchnia poszczególnych jednostek terytorialnych w gminie Skała w 2015 roku.

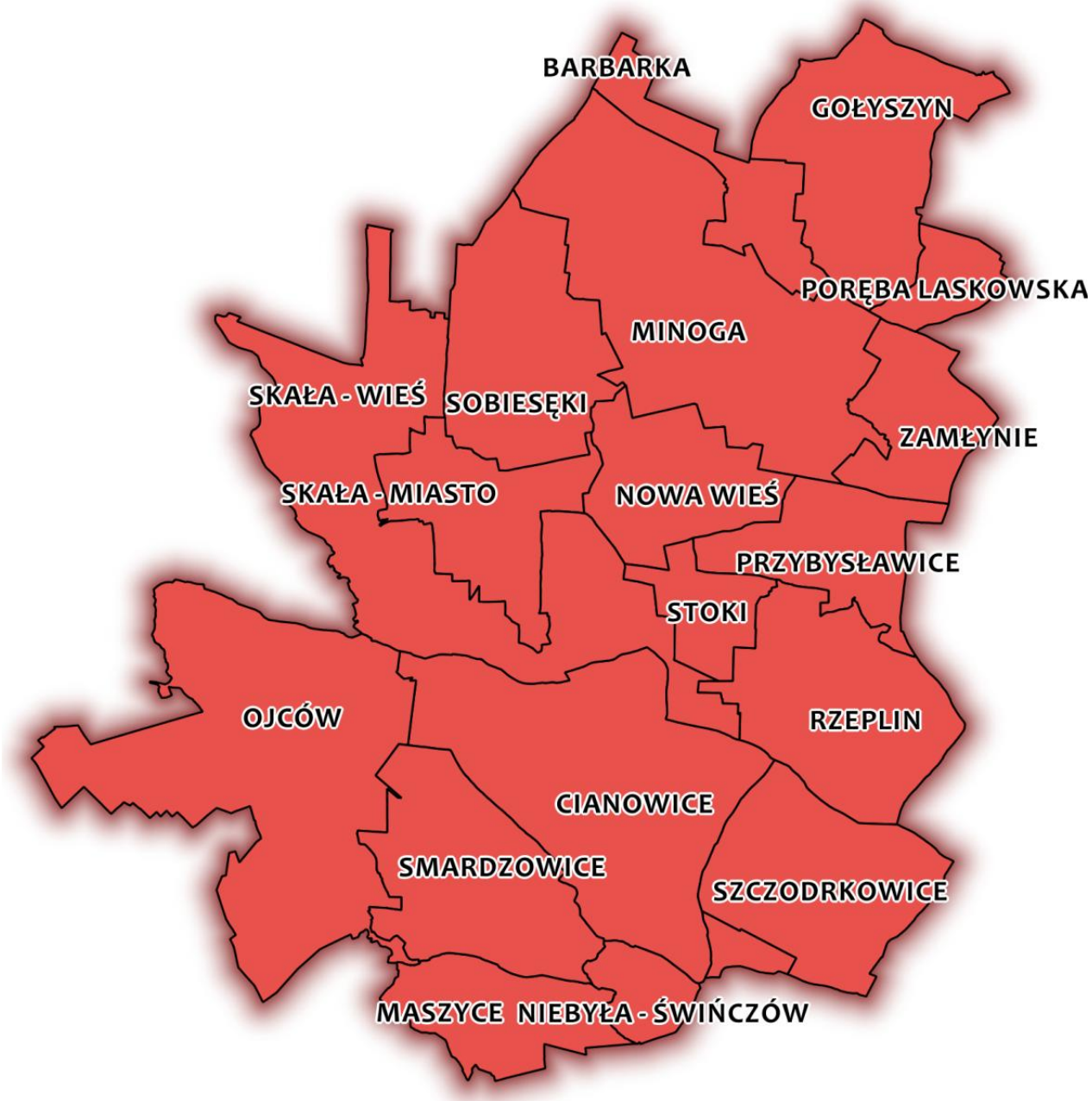
L.pl.	Nazwa jednostki	Liczba mieszkańców	Odsetek liczby mieszkańców [%]	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni [%]	Gęstość zaludnienia [os./km^2]
1.	Barbarka	227	2%	192	3%	118
2.	Cianowice	1379	14%	785	11%	176
3.	Gołyszyn	274	3%	462	6%	59
4.	Maszyce	400	4%	234	3%	171
5.	Minoga	402	4%	795	11%	51
6.	Niebyła-Świńczów	283	3%	133	2%	213
7.	Nowa Wieś	291	3%	284	4%	102
8.	Ojców	219	2%	963	13%	23
9.	Poręba Laskowska	160	2%	98	1%	163
10.	Przybysławice	283	3%	253	3%	112
11.	Rzeplin	510	5%	449	6%	114
12.	Skała (miasto)	3694	36%	297	4%	1244
13.	Skała (wieś)	85	1%	849	11%	10
14.	Smardzowice	615	6%	425	6%	145
15.	Sobiesęki	393	4%	449	6%	88
16.	Stoki	108	1%	127	2%	85
17.	Szczodrkowice	683	7%	420	6%	163
18.	Zamłynie	143	1%	238	3%	60
X	Gmina Skała	10149	100%	7483	100%	136

Źródło: UMiG Skała, 2016

Miasto Skała w 2015 roku było zamieszkiwane łącznie przez ponad 1/3 mieszkańców całej gminy (3 694 osób) i charakteryzowało się znaczną gęstością zaludnienia (1244 os/km^2). Z drugiej strony na obszarze gminy występują miejscowości, które zamieszkiwane są przez bardzo niewielką liczbę mieszkańców i są to sołectwo Skała (85 osób), sołectwo Stoki (108 osób) oraz sołectwo Zamłynie (143 osoby).

Największym terytorialnie sołectwem jest Ojców, którego powierzchnia obejmuje 963 ha (13% powierzchni gminy), należy jednak zauważyć, że na obszarze tego sołectwa znaczną część zajmuje Ojcowski Park Narodowy. Dużą powierzchnię zajmują również sołectwa Minoga (795 ha) oraz Cianowice (785 ha).

Mapa 2. Podział terytorialny gminy Skała.

Źródło: opracowanie własne.

3. Metodologia wyznaczenia obszarów zdegradowanych

Według art. 9 *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, obszar gminy, który można wyznaczyć jako obszar zdegradowany znajduje się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**. Dodatkowo, na obszarze zdegradowanym powinny również występować problemy w innych sferach funkcjonowania gminy.

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Skała określono w pierwszej kolejności listę wskaźników, które obrazują sytuację rozwoju społecznego i problemów natury społecznej na terenie gminy Skała (tabela 2). W dalszej kolejności przedstawiono problemy związane z pozostałymi sferami: gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną (tabela 3).

Dodatkowo, do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zastosowano metody partycypacyjne, służące ocenie występujących problemów w opinii mieszkańców i interesariuszy procesu, w tym:

- Badania ankietowe z mieszkańcami gminy Skała (PAPI, n=100),
- Badania ankietowe on-line z mieszkańcami gminy Skała (CAWI, n=92),
- Wizja lokalna,
- Warsztat strategiczny z mieszkańcami i interesariuszami procesu rewitalizacji.

Proces prac nad GPR obejmuje szereg działań, w ramach których przeprowadzone zostały badania ankietowe, wizja lokalna, a w dalszej kolejności odbędą się kolejne spotkania z mieszkańcami. Całość prac na Gminnym Programem Rewitalizacji gminy Skała przedstawia poniższy schemat:

Rysunek 1. Schemat prac nad demimitacją obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Skała.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Zestawienie danych poddanych analizie w sferze społecznej

L.p.	Analizowany problem	Dane do analizy	Wskaźnik obrazujący problem	Rok	Jednostka analizy
1.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych Liczba osób w wieku produkcyjnym	Wskaźnik bezrobocia	2015	sołectwo
		Liczba bezrobotnych kobiet	Odsetek bezrobotnych kobiet wśród ogółu osób bezrobotnych	2015	sołectwo
2.	Ubóstwo	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społeczenej	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	2015	sołectwo
3.	Przestępczość	Liczba interwencji policji ogółem	Liczba interwencji policji ogółem	2015	gmina
4.	Niski poziom edukacji lub kapitału społecznego	Średni wynik ze Sprawdzianu VI-klasisty w szkołach podstawowych	Średni wynik ze Sprawdzianu VI-klasisty w szkołach podstawowych	2015/2016	szkoły podstawowe
		Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze w szkole gimnazjalnej	Miejsce zamieszkania uczniów sprawiających problemy	2015/2016	sołectwo
5.	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	Frekwencja w wyborach parlamentarnych	Frekwencja w wyborach parlamentarnych	2015	obwody wyborcze / sołectwo
6.	Uzależnienia	Liczba mieszkańców wśród których istnieje podejrzenie uzależnienia od alkoholu	Odsetek osób uzależnionych od alkoholu	2015	sołectwo
7.	Problemy / wyzwania demograficzne	Liczba mieszkańców w latach 2011–2015	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2011–2015	2011-2015	sołectwo
		Liczba urodzeń oraz liczba zgonów	Współczynnik przyrostu naturalnego	2015	sołectwo
		Liczba osób zameldowanych i wymeldowanych	Współczynnik salda migracji	2015	sołectwo

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Zestawienie danych poddanych analizie w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej, technicznej oraz środowiskowej

L.p.	Analizowany problem	Dane do analizy	Wskaźnik obrazujący problem	Rok	Jednostka analizy
1.	Poziom przedsiębiorczości mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych	Wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców	2015	sołectwo
2.			Przyrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2011 - 2015	2011-2015	sołectwo
3.	Dostępność komunikacyjna	Długość dróg gminnych	Gęstość dróg (km/km^2)	2015	sołectwo
4.	Stan infrastruktury technicznej	Długość dróg, które wymagają remontu	Szacowana ilość dróg do remontu w sołectwie	2015	sołectwo
5.	Stan infrastruktury technicznej	Liczba awarii kanalizacji	Liczba awarii kanalizacji na 100 mieszkańców	2015	sołectwo
6.	Stan infrastruktury technicznej	Liczba awarii sieci wodociągowej	Liczba awarii sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2015 r.	2015	sołectwo
7.	Stan infrastruktury technicznej	Liczba awarii sieci gazowej	Liczba awarii przypadająca na 100 m sieci gazowej	2015	sołectwo
8.	Dostępność do infrastruktury	Długość sieci gazowej	długość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	2015	sołectwo
9.	Potencjał przyrodniczy	Występowanie obszarów Natura 2000	Występowanie obszarów Natura 2000	2015	sołectwo
10.	Potencjał przyrodniczy	Występowanie Parków Krajobrazowych	Lokalizacja Parku Krajobrazowego	2015	sołectwo
11.	Potencjał przyrodniczy	Występowanie pomników przyrody	Występowanie pomników przyrody	2015	sołectwo
12.	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Stężenie roczne PM10	Stężenie roczne PM10	2015	sołectwo
13.	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Stężenie średnioroczne PM2,5	Stężenie średnioroczne PM2,5	2015	sołectwo
14.	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Stężenia średnioroczne PM10	Stężenia średnioroczne PM10	2015	sołectwo
15.	Zagrożenia dla środowiska naturalnego	Obszary zagrożone powodzią	Zagrożenie powodziowe.	2015	sołectwo
16.	Degradacja stanu technicznego budynków	Liczba budynków grożących zawaleniem	Liczba budynków grożących zawaleniem na 100 mieszkańców	2015	sołectwo

17.	Degradacja stanu technicznego budynków	Liczba budynków zawierających azbest	Liczba budynków zawierających azbest na 100 mieszkańców	2015	sołectwo
18.	Potencjał historyczny obiektów budowalnych	Liczba obiektów zabytkowych	Liczba obiektów zabytkowych w przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni	2015	sołectwo

Źródło: opracowanie własne.

4. Analiza problemów w sferze społecznej

Tabela 4. Zestawienie wskaźników w sferze społecznej wybranych do analizy

	Odsetek osób, wśród których istnieje podejrzenie o uzależnieniu od alkoholu w 2015 roku	Wskaźnik bezrobocia w 105 roku	Odsetek bezrobotnych kobiet w 2015 roku	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej	Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2015 roku.	Wynik ze sprawdzianu po VI klasie w doku 2015.	Uczniowie sprawiający problemy w gimnazjum wg miejsca zamieszkania w roku 2015.	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2011-2015	Współczynnik przyrostu naturalnego w 2015 roku	Współczynnik salda migracji w 2015 roku	Suma wystąpień
Barbarka	0,9%	6,7%	78%	13,2%	44,61%	74,90%	nie	3,20%	0	0,44	4
Cianowice	0,9%	3,8%	48%	7,8%	45,38%	70,50%	nie	4,70%	0	0,13	2
Gołyszyn	0,0%	1,9%	100%	13,1%	44,61%	74,90%	nie	4,20%	-10,95	0,04	5
Maszyce	1,0%	2,3%	50%	5,5%	58,29%	67,50%	nie	10,80%	10	0,00	2
Minoga	1,2%	4,9%	33%	21,4%	44,61%	74,90%	nie	4,40%	-2,49	-0,05	7
Niebyła - Świńczów	0,4%	4,2%	43%	8,8%	58,29%	74,80%	nie	6%	-3,53	0,04	4
Nowa Wieś	1,7%	4,0%	29%	2,4%	44,61%	67,80%	nie	0,00%	-6,87	0,00	5
Ojców	0,0%	3,5%	60%	5,5%	58,29%	67,50%	nie	-3,90%	-22,83	0,05	4
Poręba Laskowska	1,3%	1,1%	100%	5,0%	44,61%	74,90%	nie	15,90%	6,25	0,13	4
Przybysławice	0,7%	3,5%	50%	9,2%	44,61%	74,90%	nie	4,00%	7,07	-0,04	4
Rzeplin	2,0%	3,2%	40%	7,5%	44,61%	67,50%	nie	3,80%	-4,02	0,10	5

Skała	1,8%	4,0%	52%	7,6%	56,09%	67,80%	tak	1,50%	0,54	0,02	5
Skała - wieś	0,0%	9,1%	40%	0%	56,09%	67,80%	nie	-7,6%	-23,53	0,00	4
Smardzowice	0,3%	3,5%	54%	4,6%	58,29%	67,50%	tak	8,30%	-3,25	0,11	5
Sobiesęki	0,0%	4,3%	40%	4,6%	56,13%	67,80%	nie	2,90%	10,18	0,00	2
Stoki	0,0%	3,1%	100%	12,0%	44,61%	67,80%	nie	-6,10%	-37,04	0,09	6
Szczodrkowice	1,0%	3,6%	33%	7,5%	55,29%	74,80%	nie	7,20%	4,39	0,00	1
Zamłynie	2,8%	3,0%	33%	9,1%	44,61%	74,90%	nie	10,00%	6,99	0,35	4
Gmina	1,2%	3,8%	50%	7,80%	52,28%		tak	3,40%	0,39	0,06	X

Źródło: opracowanie własne.

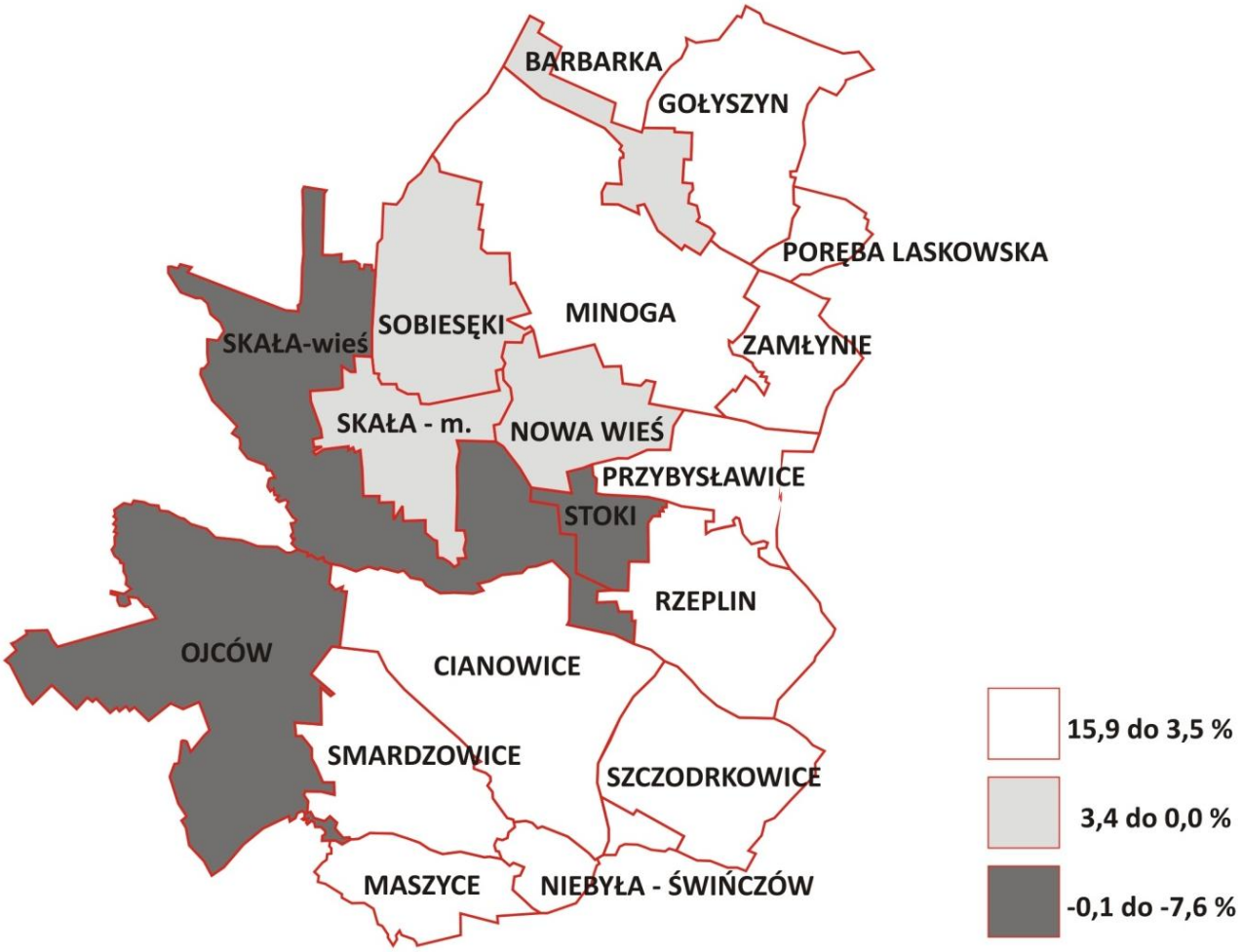
4.1. Czynniki demograficzne

W pierwszej kolejności analizie poddana została sytuacja demograficzna na terenie gminy Skała. Jak zostało wcześniej wspomniane gmina ta pozostaje w zasięgu oddziaływania Miasta Krakowa i podobnie, jak inne okoliczne gminy podlega silnym trendom suburbanizacyjnym. W latach 2011 – 2015 przyrost liczby mieszkańców w gminie osiągnął wartość 3,4%. Zmiana liczby mieszkańców ma ogromne znaczenie dla samorządów. Z jednej strony bowiem mieszkańcy nowo osiedlający się mogą wpływać na wzrost przychodów do budżetu gminnego, z drugiej zaś ich obecność pociąga za sobą konieczność rozwoju odpowiednich usług i infrastruktury dopasowanych do zmieniających się potrzeb różnych grup wiekowych (np. rodziny z dziećmi).

W jedenastu miejscowościach gminy (Cianowicach, Gołyszynie, Maszycach, Minodze, Niebyłej-Świńczów, Porębie Laskowskiej, Przybysławicach, Rzeplinie, Smardzowicach, Szczodrkowicach i Zamłyniu) przyrost liczby mieszkańców był wyższy niż średnio dla gminy.

Pomimo tak wyraźnego trendu wzrostowego na terenie gminy, warto jednak podkreślić, że nie wszystkie miejscowości (sołectwa) odnotowały przyrost mieszkańców. W sołectwach Skała, Ojców oraz Stoki zanotowano w badanym okresie odpływ mieszkańców. Zmianę liczby mieszkańców na obszarze gminy przedstawia mapa poniżej.

Mapa 3. Zmiana liczby mieszkańców w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Na przyrost lub ubytek ludności mają wpływ dwa wskaźniki, a mianowicie współczynnik przyrostu naturalnego oraz współczynnik salda migracji. Współczynnik przyrostu naturalnego to różnica pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów, przeliczona na liczbę mieszkańców danego obszaru. Współczynnik ten został przeanalizowany dla gminy Skała za rok 2015 i wyniósł on 0,39‰. Pomimo dodatniej wartości dla całej gminy (a także wzrostu liczby mieszkańców w ostatnich latach), istnieją miejscowości, w których współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował bardzo niekorzystną wartość w roku 2015, co może świadczyć o występującym procesie starzenia się społeczeństwa w tych obszarach gminy.

Mapa 4. Współczynnik przyrostu naturalnego w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

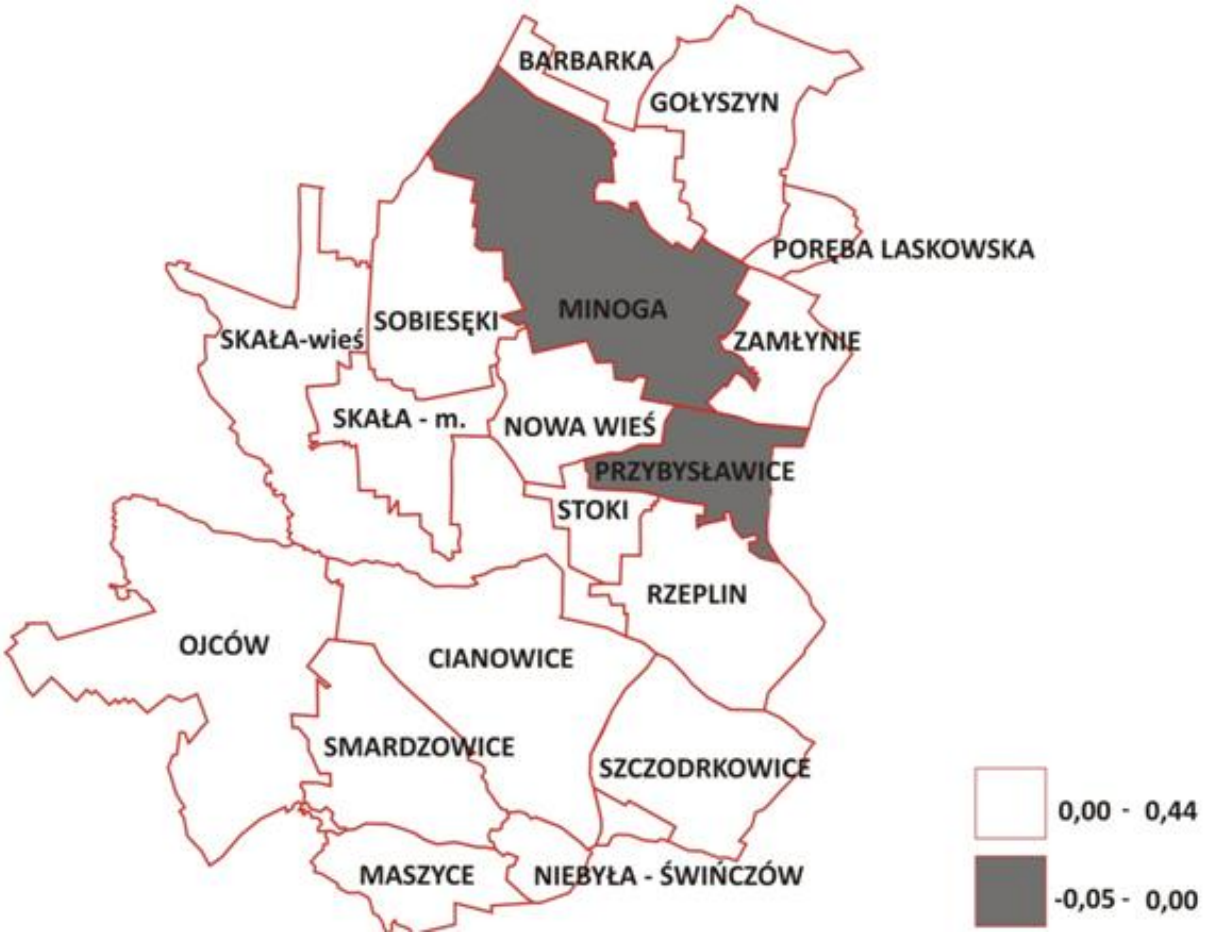
Źródło: opracowanie własne

Najniższy (ujemny) współczynnik przyrostu naturalnego odnotowano na terenie sołectwa Stoki (-37‰). Należy jednak zauważyć, że w przypadku tego sołectwa mamy do czynienia z małą liczebnością mieszkańców (108), co odbiło się bezpośrednio na bardzo wysokiej wartości omawianego wskaźnika. Nie zmienia to jednak faktu, iż różnica liczby urodzeń do liczby zgonów wyniosła w tym sołectwie -4 i była jedną z wyższych wartości na terenie całej gminy. Podobna sytuacja występuje na terenie sołectwa Skała, które zamieszkuje 85 mieszkańców, a w 2015 roku współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł tam -23‰ (saldo ruchu naturalnego wyniosło -3). Trzecim pod względem najwyższego ujemnego przyrostu naturalnego było sołectwo Ojców (-23‰). Jednakże należy podkreślić, że wskaźnik przyrostu naturalnego w 2015 roku przyjmował

ujemną wartość łącznie w dziewięciu sołectwach w tym - poza wcześniej wskazanymi sołectwami - w Gołyszynie, Minodze, Nowej Wsi, Rzeplinie, Smardzowicach oraz Niebyłej-Świńczów.

Drugim wskaźnikiem, który ma wpływ na przyrost lub ubytek liczby mieszkańców jest saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób nowo zameldowanych, a wymeldowanych w danym okresie. Wskaźnik salda migracji (saldo migracji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców) w 2015 roku w całej gminie przyjął wartość 0,06‰. Sołectwem, które okazało się być najbardziej atrakcyjne pod względem osiedleńczym była Barbarka (0,44‰), nieznacznie przekraczając wartość średniej dla gminy. Warto jednak wspomnieć, że w roku 2015 tylko w dwóch miejscowościach uzyskano ujemną wartość salda migracji i były to Minoga oraz Przybysławice.

Mapa 5. Współczynnik salda migracji w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

4.2. Lokalny rynek pracy - bezrobocie

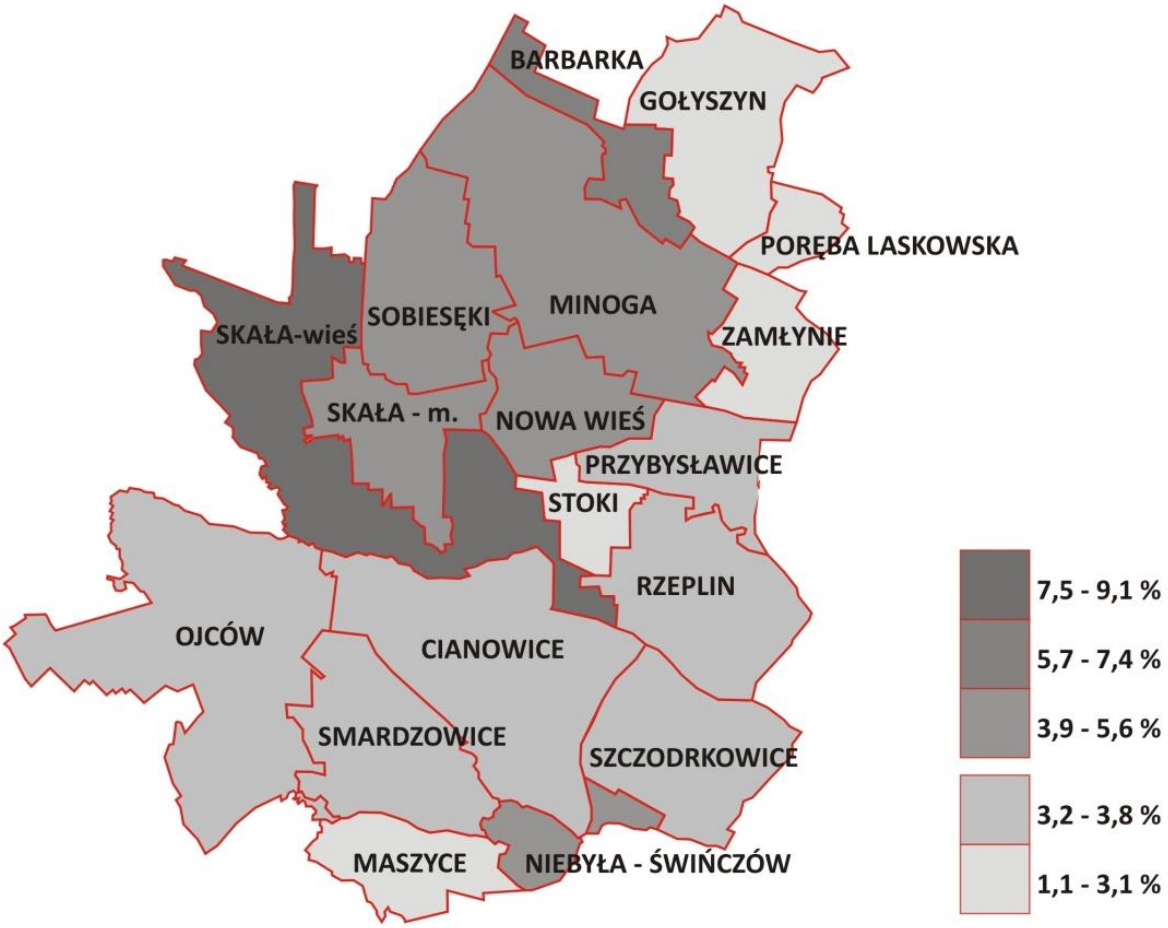
Kolejnym z czynników, jakie wzięto pod uwagę w analizie zjawisk kryzysowych sfery społecznej była sytuacja na lokalnym rynku pracy. Brak pracy, bądź możliwości jej znalezienia w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania, może stanowić przyczynę nawarstwiania się problemów społecznych – sięganie po używki, depresja, poczucie beznadziei. Z drugiej strony osoby bardziej mobilne emigrują za dobrą i dobrze płatną pracą za granicę lub do większych ośrodków miejskich, powodując tym samym zmniejszanie się kapitału społecznego, który jest niezwykle ważny dla rozwoju gminy.

W celu zbadania sytuacji na lokalnym rynku pracy poddano analizie wskaźnik bezrobocia (odsetek osób bezrobotnych przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym (mapa 6)) oraz odsetek bezrobotnych kobiet wśród osób bezrobotnych (mapa 7). Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krakowie średnia wartość wskaźnika bezrobocia w gminie Skała wyniosła 3,8%, a zatem jest dość niska w porównaniu do średniej krajowej. Warto jednak zwrócić uwagę na dość silne zróżnicowanie terytorialne tego problemu.

Wśród sołectw, w których koncentracja osób bezrobotnych była wyższa niż średnia dla gminy, znalazły się sołectwo Skała (9,1%), Barbarka (6,7%), Minoga (4,9%), Sobiesęki (4,3%), Niebyła-Świńczów (4,2%) oraz Miasta Skała i Nowa Wieś (oba po 4,0%).

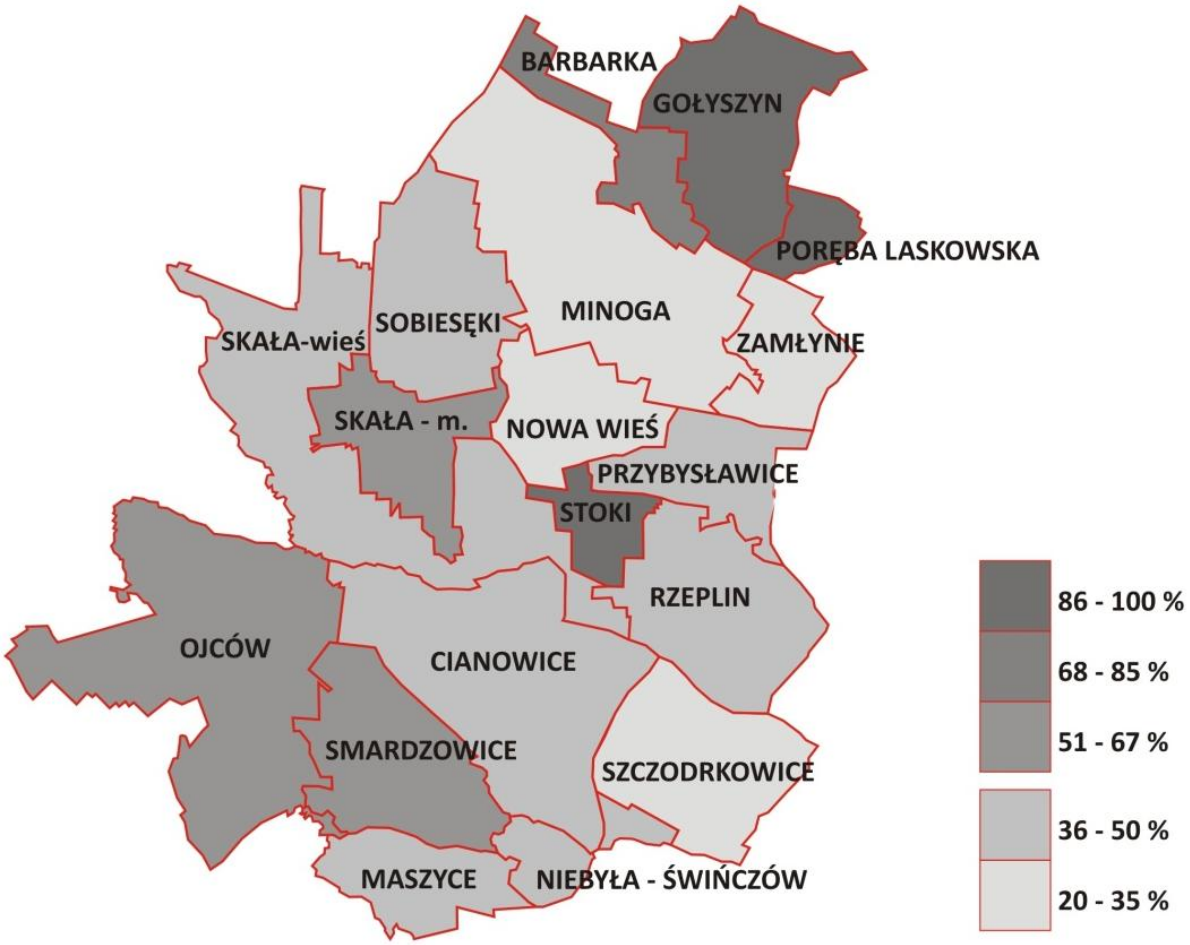
Poza ogólnym wskaźnikiem bezrobocia zdecydowano się także na analizę wskaźnika, który wskazuje na problem bezrobocia wśród kobiet. Rozpatrując wspomniany wskaźnik (mapa 7), w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są kobiety mieszkające w miejscowościach Stoki, Poręba Laskowska oraz Gołyszyn, gdzie wszyscy zarejestrowani bezrobotni to kobiety. Niekorzystnie wypadają także miejscowości Barbarka (78%) i Ojców (60%), a powyżej wartości średniej dla gminy (50%) znalazło się również miasto Skała (54%) oraz Smardzowice (52%).

Mapa 6. Stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7. Odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Ubóstwo

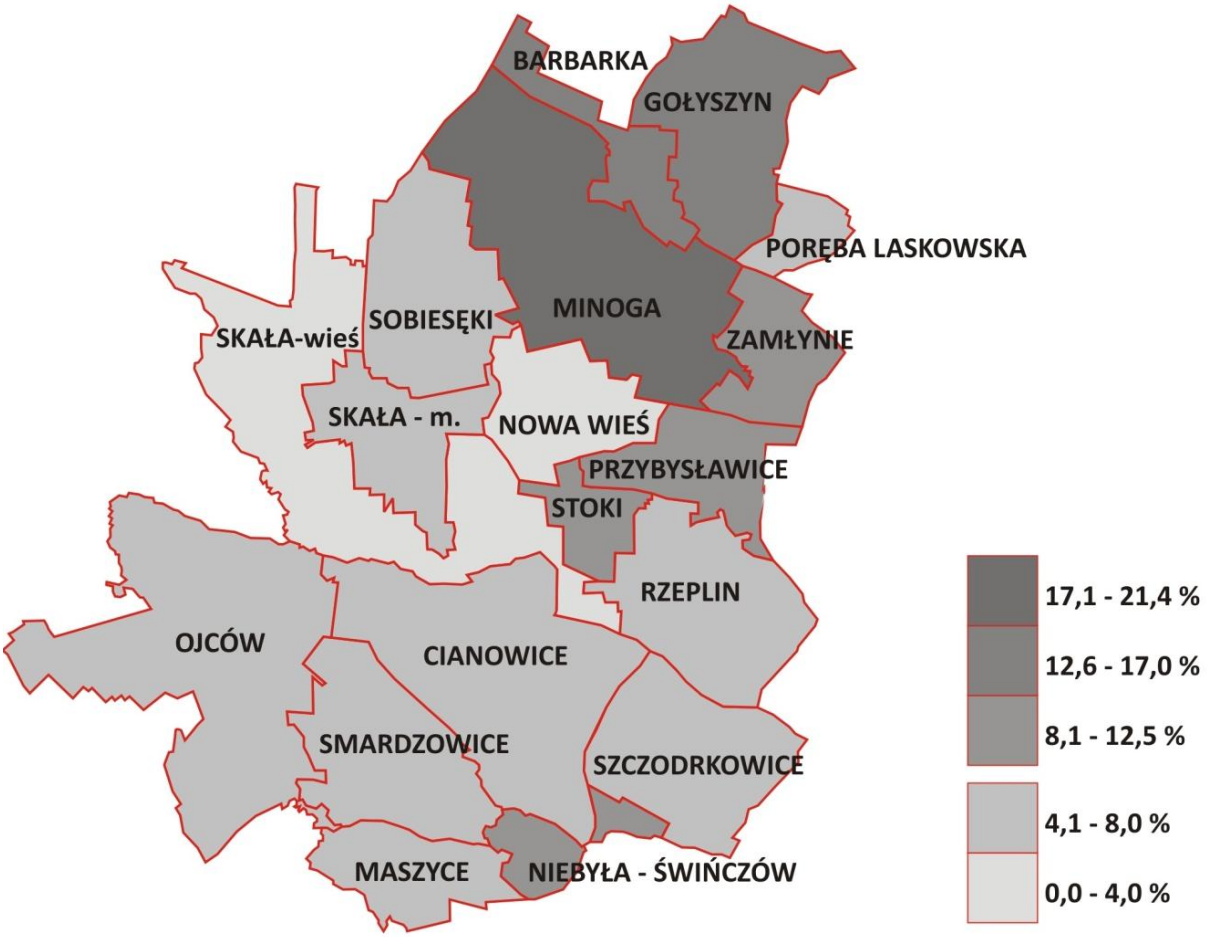
Kolejnym zjawiskiem poddanym analizie był odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. Uznano, iż wskaźnik ten może mówić o złej sytuacji społecznej w rodzinach mieszkających na terenie gminy, w tym także może obrazować problem związany z ubóstwem. Według danych MGOPS w Skale, jednym z najczęstszych powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej jest właśnie ubóstwo. W dalszej kolejności także długotrwała i ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych[1].

W 2015 roku na terenie gminy Skała Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej objął wsparciem łącznie 802 osoby w 346 rodzinach. Można zatem stwierdzić, iż na każde 100 mieszkańców gminy Skała pomoc społeczną ostrzymuje 8 osób. Sytuacja ta jest bardzo zróżnicowana przestrzennie. Można zauważyć wyraźną koncentrację problemu w północnej i północno-wschodniej części gminy, przede wszystkim w miejscowościach Minoga, Gołyszyn oraz Barbarka, a także miejscowościach Zamłynie, Przybysławice i Stoki. Warto również zauważyć, że w miejscowości

[1] Na podstawie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skała*, s. 58.

Minoga, zamieszkiwanej przez 4% ludności gminy, mieszka w sumie 11% osób, które korzystają z pomocy społecznej, co świadczy o bardzo wysokiej koncentracji problemu ubóstwa i złej sytuacji społecznej.

Mapa 8. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

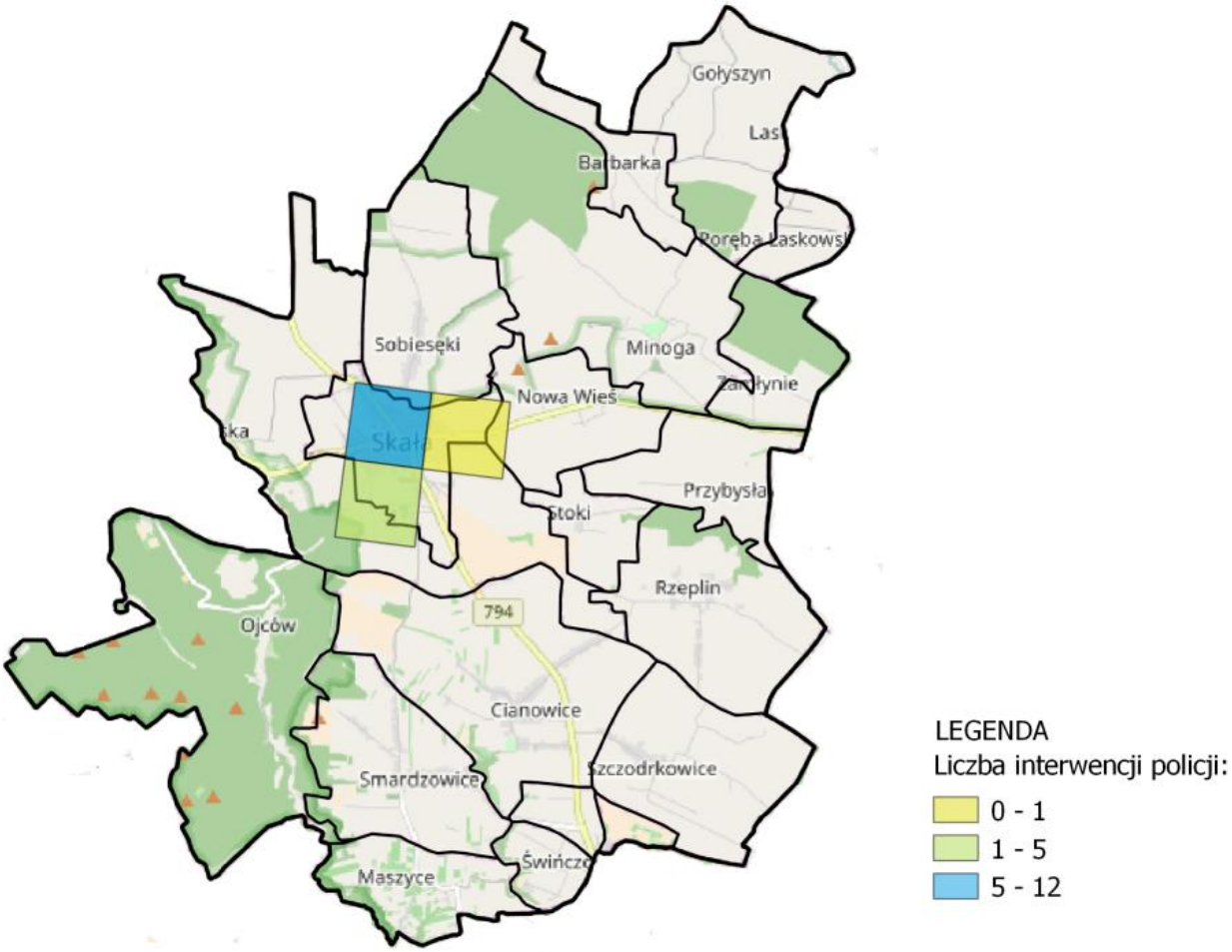
Wśród wszystkich jednostek, badanych pod względem ubóstwa i występowania problemów społecznych (mierzonych wskaźnikiem korzystania z pomocy społecznej), jedynie w sołectwie Skała nie odnotowano osób korzystających z pomocy społecznej.

4.4. Poziom bezpieczeństwa

Istotnym wskaźnikiem, z punktu widzenia rozwoju społecznego jest poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańów. Zauważył to już Abraham Maslow umieszczając potrzebę bezpieczeństwa u dołu konstruowanej przez siebie piradmidy potrzeb, zaraz za potrzebami fizjologicznymi. Brak poczucia bezpieczeństwa może skłaniać jednostki do zmiany swoich nawyków i unikania miejsc potencjalnie niebepiecznych. Z związku z tym wskazane obszary mogą się wyludniać, a istniejące tam przedsiębiorstwa mogą chcieć przenosić swoje siedziby do innych, bardziej atrakcyjnych miejsc.

Według danych dostępnych na stronie Komendy Głównej Policji (Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa) miejscem najbardziej narażonym na niezbezpieczeństwo jest Miasto Skała. Mapa poniżej wskazuje, że to właśnie na terenie Miasta koncentrują się interwencje Policji. Były one głównie związane z zakłócaniem porządku publicznego oraz spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym. Biorąc pod uwagę fakt, że miasto Skała jest miejscem koncentracji wielu usług publicznych i społecznych, niski poziom bezpieczeństwa w tym miejscu jest szczególnie uciążliwy dla mieszkańców nie tylko samego miasta, ale także całej gminy.

Mapa 9. Liczba interwencji policji łącznie na terenie gminy Skała

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html

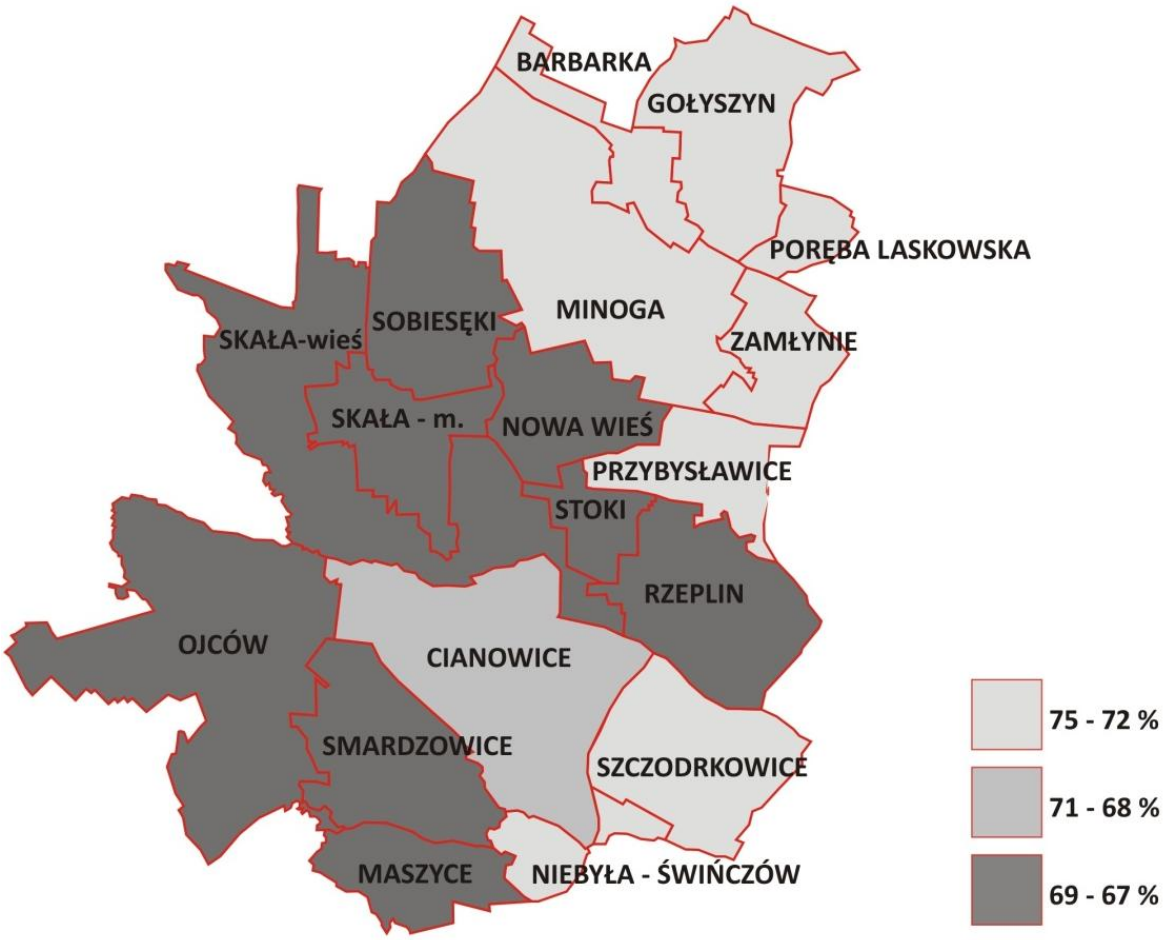
4.5. Poziom edukacji i kapitału społecznego

Ocenę poziomu edukacji oraz kapitału społecznego określono na podstawie wskaźnika, jakim jest średni wynik Sprawdzianu VI-klasisty w szkołach podstawowych. Na terenie gminy Skała łącznie działa 5 szkół podstawowych (w Skale, Minodze, Cianowicach, Smardzowicach oraz Szczodrkowicach). Wyniki uczniów tych szkół przyporządkowowane zostały do poszczególnych miejscowości według obwodów szkół. Jak można zawuażyć na mapie poniżej (mapa 10) najsłabsze wyniki z egzaminu kończącego Szkołę Podstawową uzyskali uczniowie uczący się w Szkole Podstawowej w Smardzowicach (67,5%) oraz w Szkole Podstawowej w Skale (67,5%). Co

istotne, w Szkole Podstawowej w Skale uczy się najwięcej dzieci i młodzieży, stąd też kluczowe wydaje się podniesienie jakości kształcenia właśnie w tej placówce.

Na obszarze gminy działa także jedno gimnazjum. W związku z tym, że do gimnazjum tego uczęszcza młodzież z całej gminy trudno byłoby uzyskać informację na temat wyników uczniów mieszkających w poszczególnych sołectwach. Jednakże o jakości kapitału społecznego mogą świadczyć również uczniowie sprawiający problemy wychowawcze. W roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum w gminie Skała uczyło się 4 uczniów, którzy objęci byli nadzorem Kuratora Sądowego ze względu na dużą absencję na zajęciach oraz nierealizowanie obowiązku szkolnego. 3 z nich było mieszkańcami miasta Skała, a 1 – Smardzewic.

Mapa 10. Wyniki ze sprawdzianu VI-klasisty w gminie Skała

Źródło: opracowanie własne.

4.6. Poziom uczestnictwa w życiu publicznym

Poziom uczestnictwa z życiu publicznym w niniejszej diagnozie został przedstawiony za pomocą wyników w powszechnych wyborach parlamentarnych, które odbyły się w 2015 roku. Uznano, iż wskaźnik uczestnictwa w wyborach (frekwencja), jest minimalnym poziomem uczestnictwa w życiu społecznym i publicznym, jaki każdy mieszkaniec powienien wykazywać. Świadczy on bowiem o dużej świadomości i odpowiedzialności społecznej.

Na terenie gminy Skała zlokalizowanych jest siedem Obwodowych Komisji Wyborczych, których siedziby mieszczą się w następujących placówkach:

- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Skale „Klub Florian",
- Szkoła Podstawowa w Skale,
- Szkoła Podstawowa w Minodze,
- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Smardzowicach,
- Dom Pomocy Społecznej im. Brata Alberta w Ojcowie,
- Szkoła Podstawowa w Szczodrkowicach,
- Szkoła Podstawowa w Cianowicach.

Mapa 11. Frekwencja w wyborach Partlamentarnych wg sołectw gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na to, iż Obwodowe Komisje Wyborcze swoim zasięgiem obejmują więcej niż jedną miejscowość, uzyskane wyniki przyporządkowano do wszystkich miejscowości, które do danego obwodu należą.

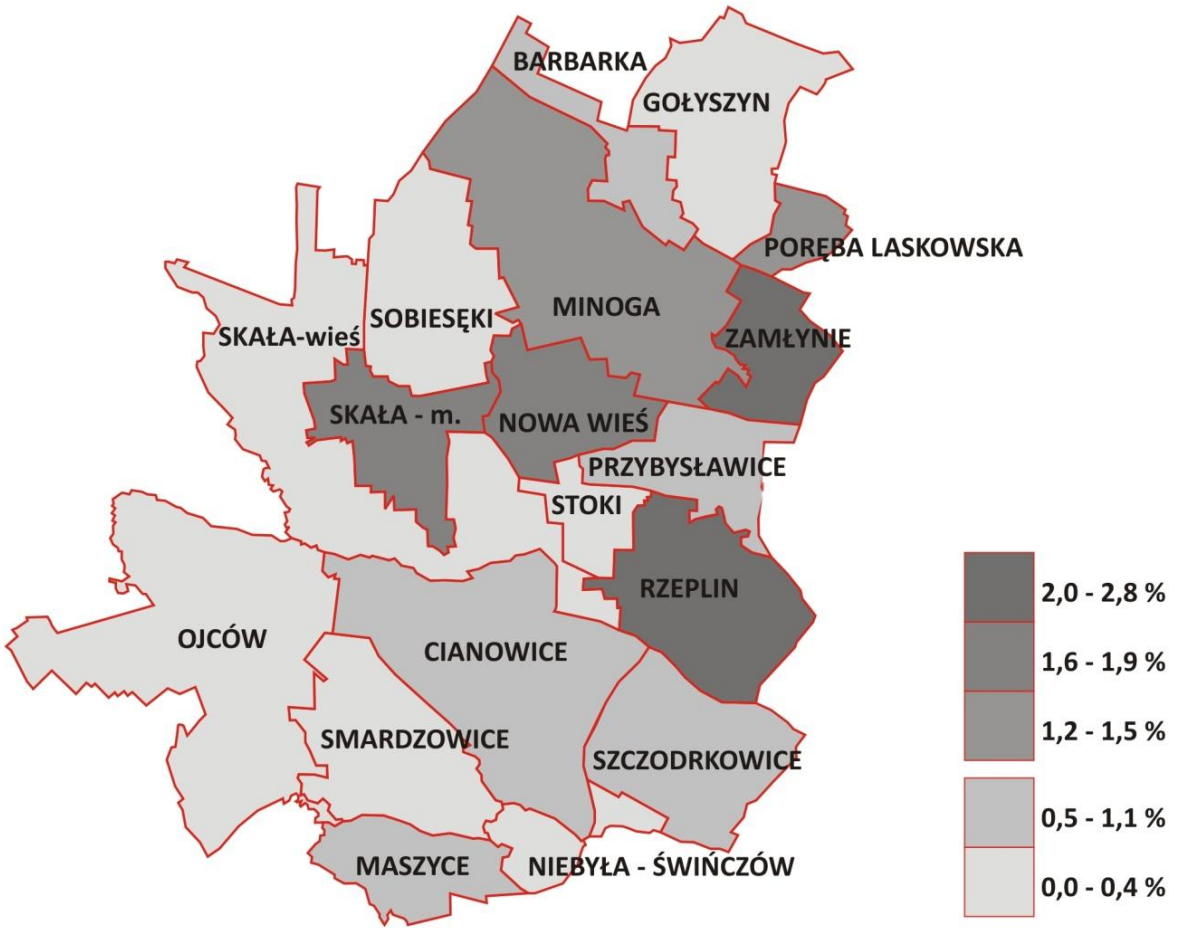
Średnia frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku na terenie gminy wynosiła 52,28%. W dwóch Obwodowych Komiskach Wyborczych – w Minodze (44,61%) oraz Cianowicach (45,38%), a więc w sumie w 10 sołectwach gminy Skała frekwencja ta była zdecydowanie niższa.

4.7. Problem uzależnień

Ostatnim już problemem, który został przeanalizowany w ramach diagnozy sfery społecznej był problem związany z uzależnieniami. Wzięto pod uwagę dane dotyczące osób, co do których istnieje podejrzenie, że są uzależnione od alkoholu.

W 2015 roku na terenie gminy Skała mieszkało 125 osób, wśród których istnieje uzasadnione podejrzenie problemu alkoholowego. Liczba tych osób od 2011 roku utrzymuje się na podobnym poziomie (powyżej 100 osób).

Mapa 12. Odsetek osób wśród których istnieje podejrzenie uzależnienia alkoholowego według sołectw gminy Skała

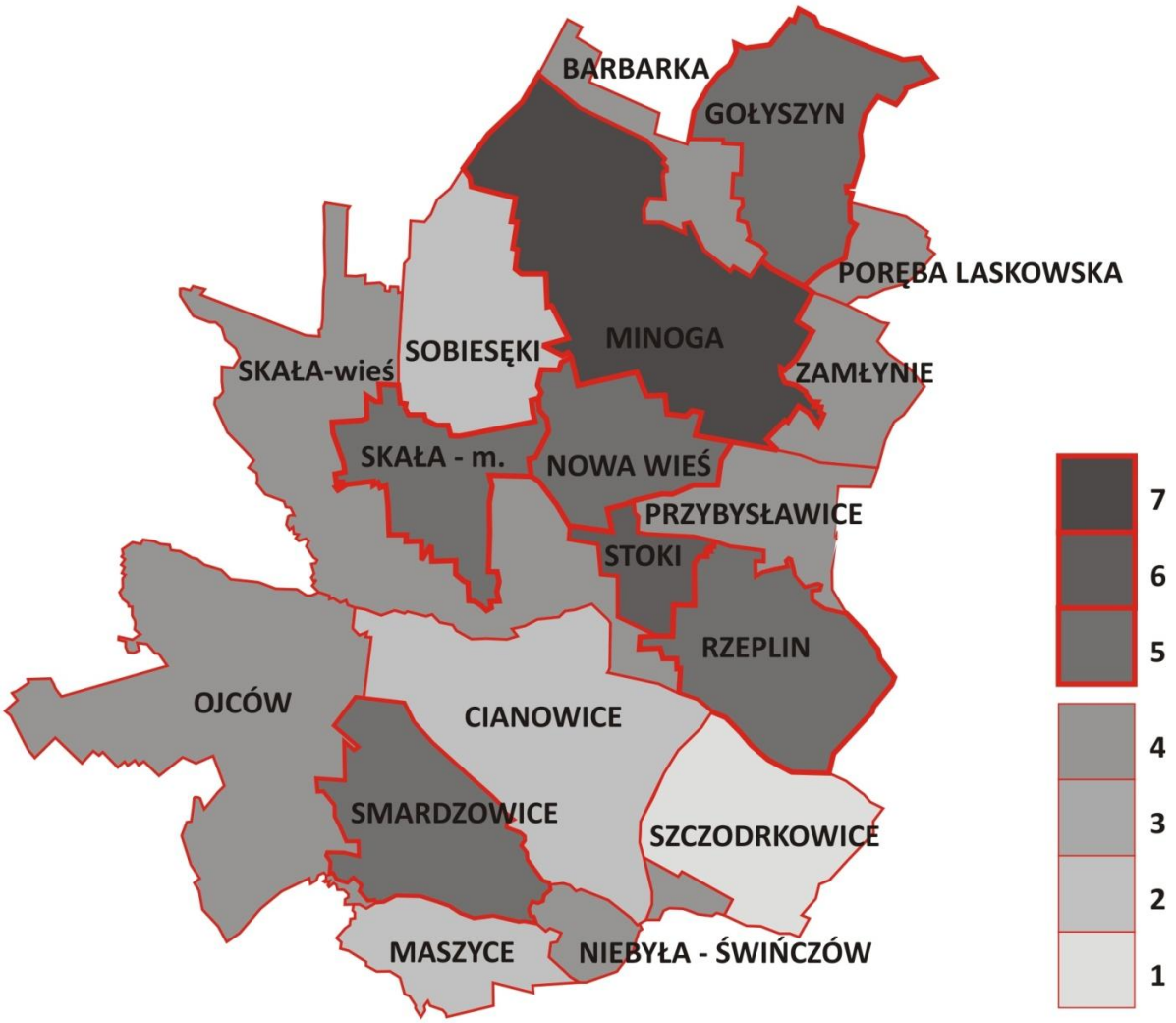
Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa wszystkich osób (68) mieszka w mieście Skała. Patrząc na problem uzależnień w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, największy problem istnieje w miejscowości Zamłynie, gdzie podejrzenie o uzależnienie od alkoholu jest wśród 2,8% mieszkańców oraz w miejscowości Rzeplin (2,0%). Powyżej średniej dla gminy Skała (1,2%) znajdują się również miejscowości Minoga (1,2%), Poręba Laskowska (1,3%), Nowa Wieś (1,7%) oraz Miasto Skała (1,8%).

4.8. Podsumowanie sfery społecznej

Ostatecznie, według wybranych wskaźników społecznych wytypowanych zostało siedem sołectw, w których zauważono koncentrację problemów społecznych i były to Minoga (7), Stoki (6), Skała – miasto, Rzeplin, Gołyszyn i Smardzowice (wszystkie po 5).

Mapa 13. Suma wystąpień koncentracji problemów na terenie sołectw gminy Skała

Źródło: opracowanie własne.

5. Analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach

Tabela 5. Zestawienie danych poddanych analizie w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej

	Sfera gospodarcza			Sfera przestrzenno-funkcjonalna					
Sołectwo	Wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w roku 2015	Przyrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2011 - 2015	Występowanie gminnych lokali użytkowych	Szacowana ilość dróg do remontu w sołectwie	Gęstość dróg (km/1km^2)	Liczba awarii kanalizacji na 1 mieszkańca	Liczba awarii sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2015 r.	Liczba awarii przypadająca na 100 m sieci gazowej	Długość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Barbarka	3,1%	28,6%	0	15%	5,27	0,000	0,06	0,0000	41,3
Cianowice	8,2%	54,0%	0	40%	2,65	0,010	0,00	0,0000	20,6
Gołyszyn	9,5%	42,3%	0	20%	3,30	0,000	0,01	0,0000	31,0
Maszyce	7,5%	46,7%	0	20%	3,19	0,000	0,00	0,0002	24,5
Minoga	6,5%	38,5%	0	30%	2,18	0,000	0,01	0,0001	32,9
Niebyła - Świńczów	2,5%	100,0%	0	10%	3,76	0,000	0,01	0,0000	22,5
Nowa Wieś	3,4%	80,0%	0	40%	2,93	0,024	0,01	0,0000	23,6
Ojców	10,0%	50,0%	0	10%	1,23	0,142	0,03	0,0002	38,5
Poręba Laskowska	3,1%	20,0%	0	5%	5,64	0,000	0,02	0,0000	18,8
Przybysławice	6,7%	57,9%	0	20%	2,88	0,028	0,02	0,0007	31,4
Rzeplin	4,5%	47,8%	0	40%	3,36	0,010	0,01	0,0000	17,5
Skała	7,9%	37,9%	2	40%	6,14	0,011	0,00	0,0006	8,6
Skała - wieś	5,9%	40,0%	0	40%	2,94	0,000	0,27	0,0000	38,7
Smardzowice	8,6%	28,3%	1	20%	2,96	0,023	0,00	0,0000	26,5
Sobiesęki	3,3%	61,5%	0	30%	1,86	0,010	0,02	0,0000	215,0
Stoki	7,4%	75,0%	0	40%	4,43	0,000	0,00	0,0000	38,6
Szczodrkowice	5,4%	45,9%	0	40%	4,22	0,026	0,01	0,0001	23,3
Zamłynie	7,0%	10,0%	0	10%	1,05	0,021	0,01	0,0000	32,1
Gmina Skała	6,9%	43,5%	3	30%	2,87	0,014	0,01	0,0001	26,8

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Zestawienie danych poddanych analizie w sferze technicznej i środowiskowej

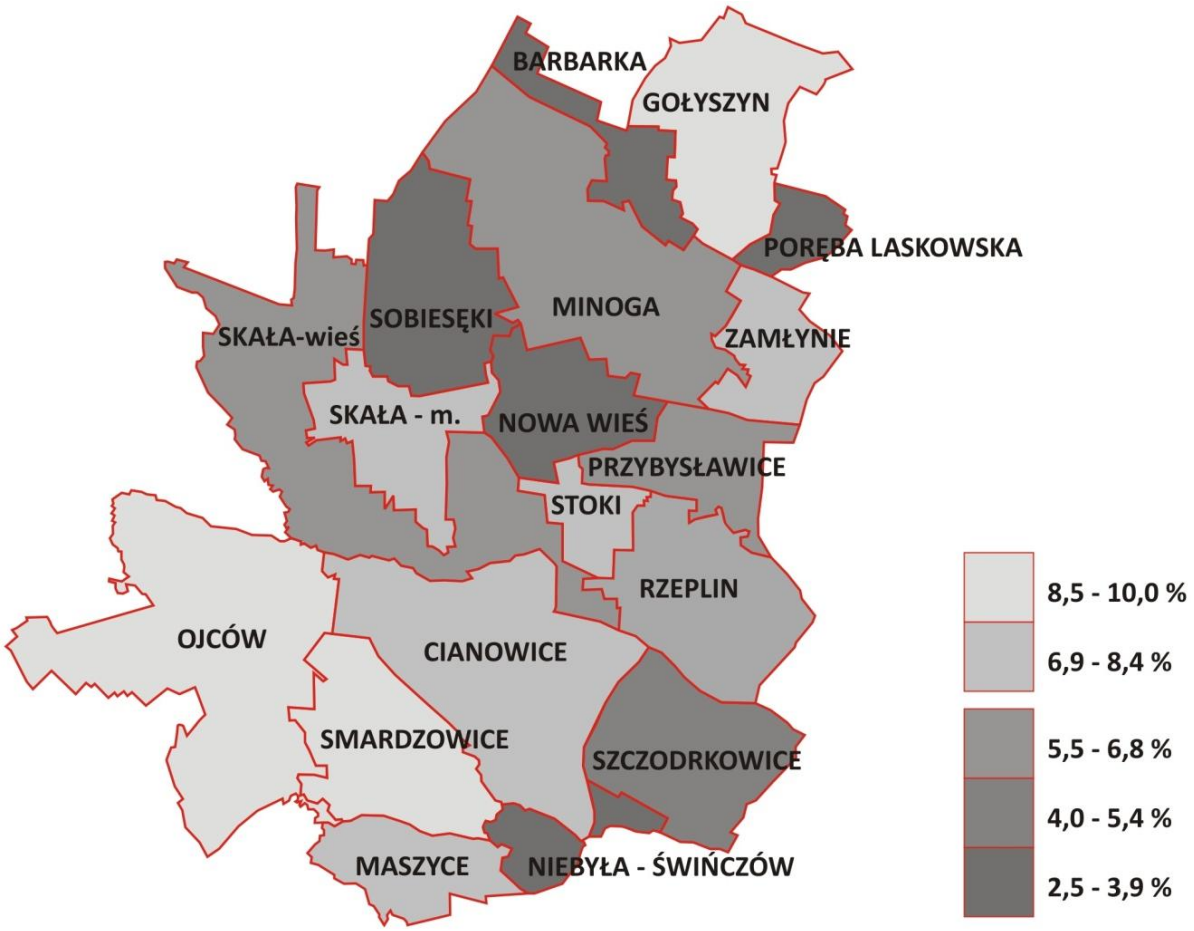
	Sfera techniczna			Sfera środowiskowa						
Sołectwo	Liczba budynków grożących zawaleniem na 100 mieszkańców	Liczba budynków zawierających azbest na 100 mieszkańców	Liczba obiektów zabytkowych w przeliczeniu na 1km2 pow.	Występowanie obszarów Natura 2000	Lokalizacja Parku Krajobrazowego	Pomniki przyrody	Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu [ng/m3]	Stężenia średnioroczne PM2,5	Stężenia średnioroczne PM10	Zagrożenie powodziowe
Barbarka	0	44,49	0	NIE	TAK	NIE	1,01-1,49	15,01-17,49	20,01-25,00	
Cianowice	0,29	15,3	0,13	TAK	TAK	TAK	2,01-3,00	17,50-20,49	25,01-25,00	
Gołyszyn	1,46	39,05	0,22	NIE	TAK	NIE	1,01-1,49	15,01-17,49	20,01-25,00	
Maszyce	0	12,5	0	TAK	NIE	NIE	2,01-3,00	17,50-20,49	25,01-30,00	
Minoga	1,24	35,57	0,5	NIE	TAK	TAK	1,50-2,00	15,01-17,49	20,01-25,00	średnie
Niebyła - Świńczów	0	12,37	0	NIE	TAK	NIE	2,01-3,00	17,50-20,49	25,01-30,00	
Nowa Wieś	0	34,36	0	NIE	TAK	NIE	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30,00	
Ojców	3,2	7,31	1,25	TAK	NIE	NIE	1,50-2,00	15,01-17,49	20,01-25,00	duże
Poręba Laskowska	1,25	33,75	0	NIE	TAK	NIE	1,01-1,49	15,01-17,49	20,01-25,00	
Przybysławice	0	24,38	0	NIE	TAK	TAK	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	
Rzeplin	0,59	23,73	0	NIE	TAK	TAK	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	
Skała	0,54	4,47	0,67	NIE	TAK	TAK	2,01-3,00	20,50-23,00	30,01-35,00	
Skała - wieś	0	51,76	0,24	TAK	NIE	NIE	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	duże
Smardzowice	0,81	22,11	0,47	TAK	NIE	NIE	2,01-3,00	17,50-20,49	25,01-30	
Sobiesęki	0	32,06	0	NIE	NIE	NIE	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	
Stoki	0	36,11	0	NIE	TAK	NIE	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	
Szczodrkowice	0	24,6	0	NIE	TAK	TAK	1,50-2,00	17,50-20,49	25,01-30	
Zamłynie	0	23,78	0	NIE	TAK	TAK	1,01-1,49	15,01-17,49	20,01-25,00	średnie
Gmina Skała	0,49	16,94	**0,32**	TAK	TAK	TAK				średnie

Źródło: opracowanie własne.

5.1. Sfera gospodarcza

W diagnozie sfery gospodarczej zastosowano wskaźniki odnoszące się do podmiotów gospodarczych oraz liczby lokali użytkowych w poszczególnych sołectwach. Posłużyły one zobrazowaniu zarówno dostępności usług, handlu czy miejsc pracy, jak i intensyfikacji zjawisk gospodarczych na określonym obszarze. Przyjmuje się, że parametry te mają szczególne znaczenie dla jakości życia mieszkańców.

Mapa 14. Wskaźnik przedsiębiorczości na terenie sołectw gminy Skała w 2015 roku

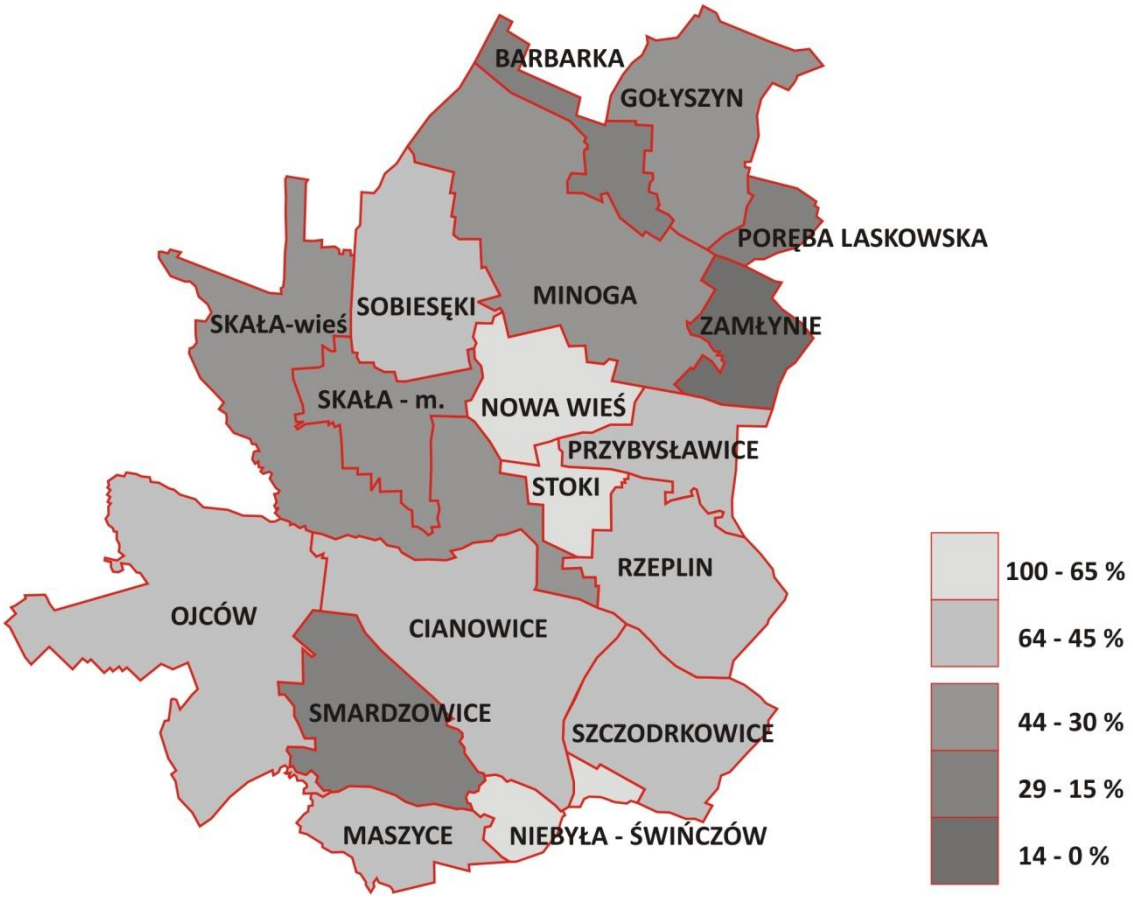
Źródło: opracowanie własne.

Wskaźnik przedsiębiorczości przedstawia stosunek liczby przedsiębiorstw do liczby mieszkańców i został wyrażony w wartości procentowej. Dla gminy Skała średnia jego wysokość w 2015 r. wynosiła 6,9%. Przyjęto, że w odniesieniu do sołectw wartość poniżej średniej oznacza niską przedsiębiorczość mieszkańców, a powyżej - wysoką. Najlepszy wynik w gminie osiągnął Ojców (10%), na którego korzyść przemawia w szczególności turystyczna atrakcyjność lokalizacyjna. Następne pozycje zajmują m.in. Gołyszyn, Smardzowice i Cianowice. Miasto Skała, mimo iż koncentruje większość lokalnych podmiotów gospodarczych, znajduje się dopiero na 5. miejscu. Wartości znacznie poniżej średniej (<4%), wskazujące na relatywnie niskie lub bardzo niskie nasilenie przedsiębiorczości, odnotowano dla sołectw Niebyła-Świńczów, Barbarka, Poręba

Laskowska, Sobiesęki i Nowa Wieś**.** Wskaźnik dla tych miejscowości jest o tyle wymowny, że sołectwa te należą do najmniej zamieszkanych w gminie (każde ma poniżej 400 mieszkańców).

Przedstawiony powyżej wskaźnik wydają się uzupełniać statystyki dokumentujące przyrost liczby podmiotów gospodarczych w sołectwach w latach 2011-2015. Współczynnik zdefiniowany na ich podstawie pozwala zmierzyć stosunek liczby nowopowstałych przedsiębiorstw do ich liczby w 2011 roku. W odróżnieniu do pierwszego wskaźnika, ten odnosi się do tempa wzrostu przedsiębiorczości. Obliczono w ten sposób, że przyrost liczby podmiotów gospodarczych dla gminy Skała wyniósł w badanym okresie 43,5%. W niektórych sołectwach wartość procentowa przyrostu osiągnęła lub była bliska 100%, co oznacza, że liczba przedsiębiorstw tam zarejestrowanych podwoiła się od 2011 roku. Do takich miejscowości należą Niebyła-Świńczów (100%; należy podkreślić, że ilość bazowa podmiotów wynosiła zaledwie 7), Nowa Wieś oraz Stoki. Zdecydowanie najniższy przyrost (<30%) odnotowały sołectwa Zamłynie, Poręba Laskowska, Barbarka i Smardzowice. Pierwsze trzy charakteryzuje to, iż są najbardziej oddalone od miasta Skała, a zatem także od centrum gminy. Niski wskaźnik może zatem wskazywać na małą atrakcyjność lokalizacyjną dla nowych przedsiębiorców. Warto podkreślić, że wśród wskazanych wstępnie siedmiou sołectw, tylko w jednym – Minodze oba wskaźniki znalazły się poniżej średniej dla gminy. Oznacza to, iż w obszarze gospodarczym sołectwo Minoga wypada słabo, mieszkańcy wykazują się niższą niż przeciętnie przedsiębiorczością, a położenie wskazanej miejscowości również nie zachęca do zakładania przedsiębiorstw w tym miejscu.

Mapa 15. Przyrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie sołectw gminy Skała w 2015 roku

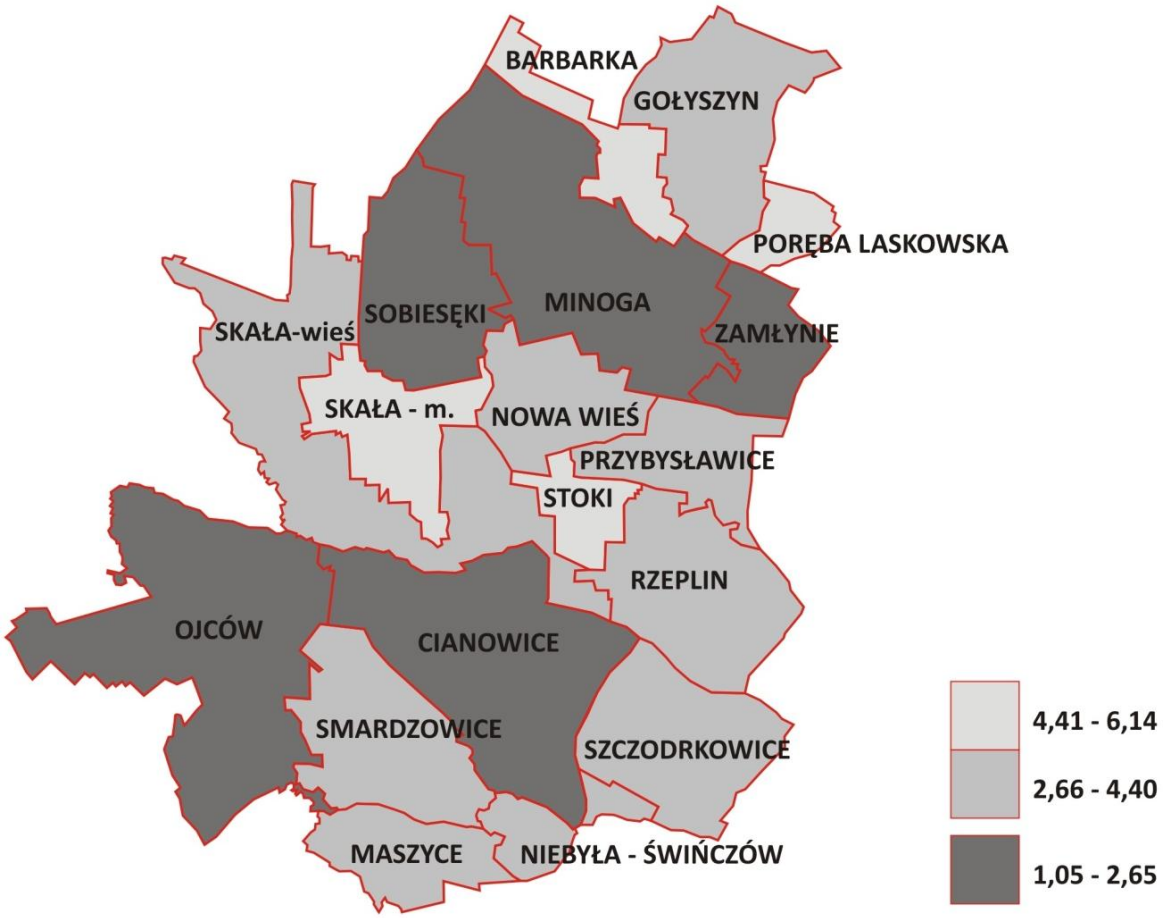
Źródło: opracowanie własne.

Na terenie gminy Skała znajdują się zaledwie 3 gminne lokale użytkowe. W Skale mieszczą się dwa spośród nich, trzeci zlokalizowany jest w Smardzowicach.

5.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna przejawia się przede wszystkim w stopniu zapewnienia i dostępności podstawowych usług publicznych na obszarze danej jednostki terytorialnej. W celu zbadania tej sfery w gminie Skała zostały opracowane wskaźniki dotyczące gęstości dróg, zapotrzebowania na ich remonty, a także wodociągów, kanalizacji i sieci gazowej.

Mapa 16. Gęstość dróg na terenie sołectw gminy Skała w 2015 roku

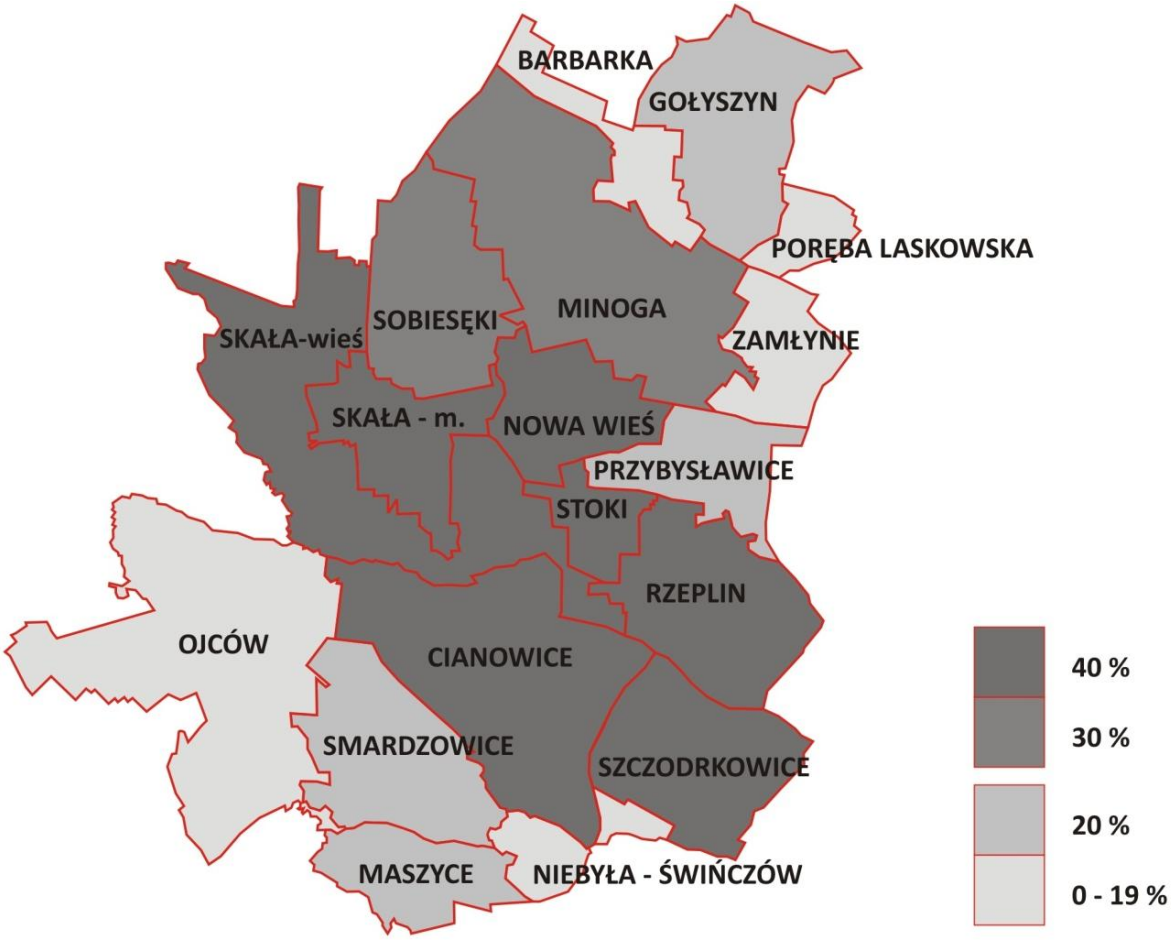

Źródło: opracowanie własne.

Dostępność dróg została wyrażona za pomocą wskaźnika ich gęstości. Przedstawia on relację długości dróg (w km) do powieszchni danego obszaru (w km^2). Zagęszczenie dla gminy Skała wyniosło 2,87 km/1 km^2. Ze względu na specyfikę sieci dróg miasta Skały, wynikającą z gęstości zaludnienia oraz zwartej zabudowy, w miejscowości tej wskaźnik był najwyższy i wyniósł 6,14 km/1km^2. Dla większości sołectw gęstość zawierała się w przedziale 2-4 km/1 km^2. Wartości poniżej osiągnęły Ojców, Sobiesęki i Zamłynie. Świadczy to o bardzo słabym rozwoju infrastruktury drogowej, czego przyczyny mogą mieć odmienny charakter. W Ojcowie np. wpływ na to obecność Parku Narodowego, na którego terenie ograniczona jest możliwość inwestycji w budowę dróg. NIskie wartości w porównaniu do gminy miały także **Gołyszyn** i **Minoga** – sołectwa

z północnej jej części. Generalnie, problem ten wydaje się być silnie skorelowany ze stwierdzonym w sferze gospodarczej niskim przyrostem liczby nowych przedsiębiorstw.

Mapa 17. Szacowany odsetek dróg do remontu w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

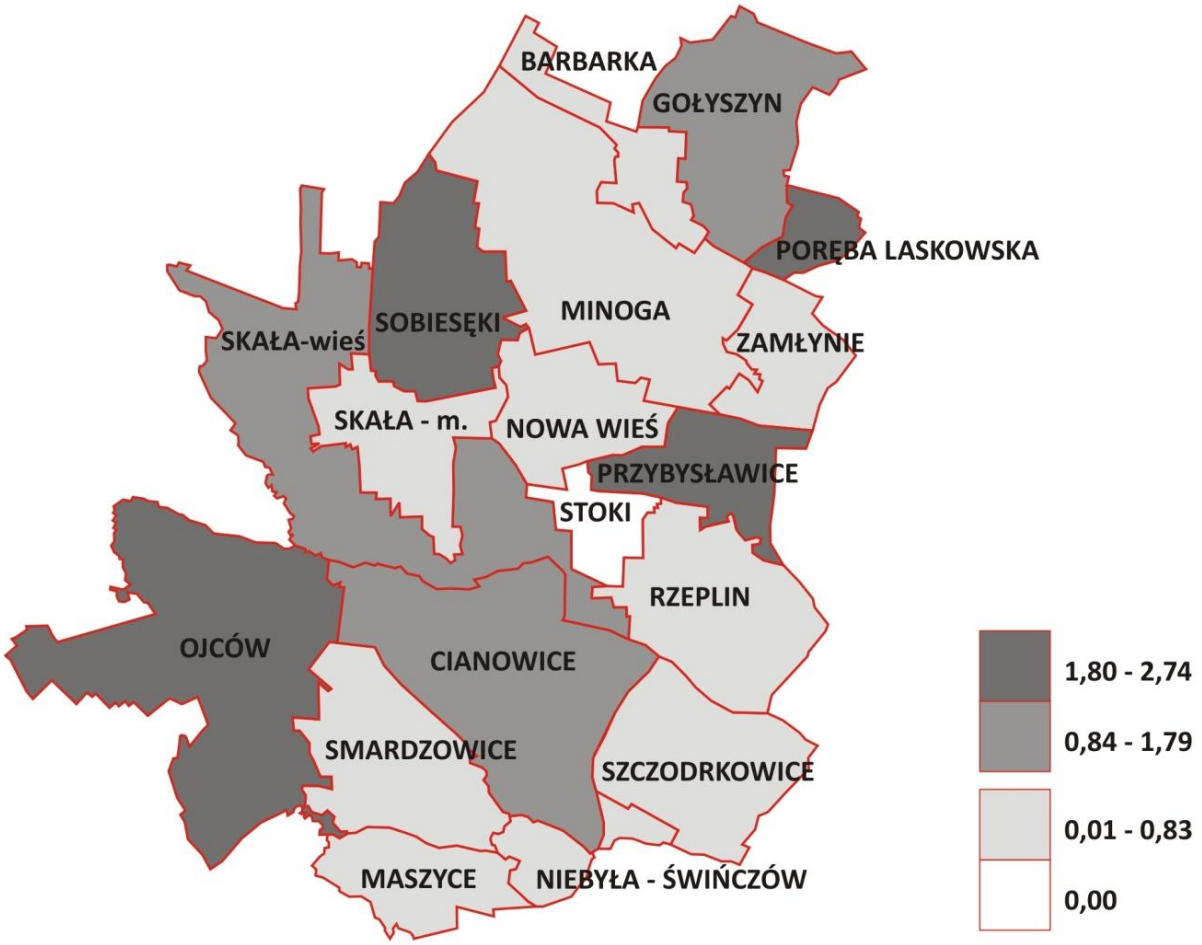
Źródło: opracowanie własne.

Diagnozę dostępności dróg dopełniają szacunki dotyczące odsetka dróg do remontu. Określono, że dla gminy Skała potrzeba remontu odnosi się do blisko 1/3 długości jezdni. W najlepszej sytuacji znajdują się sołectwa Poręba Laskowska, Ojców, Zamłynie oraz Niebyła-Świńczów, gdzie oszacowano, że do remontu nadaje się nie więcej niż 10% dróg. Natomiast infrastruktura drogowa miasta **Skała** oraz **Cianowic, Nowej Wsi, Rzeplina, Stoków i Szczodrkowic** została wskazana jako szczególnie zniszczona i wymagająca remontu (40%). Problem wydaje się zatem występować zwłaszcza w centralnej części gminy i obejmować kilka sąsiadujących miejscowości, co może wiązać się z większą intensywnością użytkowania tutejszych dróg (dojazd do siedziby gminy, do pracy, przecięcie dróg wojewódzkich itp.).

Stan sieci kanalizacyjnej i wodociągowej został zbadany pod kątem ich awaryjności. Pozwaliło to na określenie stanu infrastruktury w poszczególnych sołectwach. Wskaźnik dla kanalizacji i wodociągów przedstawia liczbę awarii przypadających na 100 mieszkańców w 2015 roku. Jego wielkość dla gminy wyniosła 0,7 awarii na 100 mieszkańców. **Najwięcej problemów związanych z kanalizacją doświadczali w szczególności mieszkańcy Ojcowa** (aż 6,9 awarii na 100 mieszkańców), a następnie Przybysławic, Szczodrkowic, Sobiesęków, Nowej Wsi i Smardzowic (ok. 1 awarii na 100 mieszkańców). Z podobną częstotliwością występowały usterki sieci

wodociągowej –0,83 awarii na 100 mieszkańców gminy. **Ojców ponownie wypada najgorzej wśród sołectw** osiągając wartość 2,7. Niekorzystnie wypadają również wyniki dla Przybysławic, Sobiesęków i Poręby Laskowskiej. W zakresie problemów z kanalizacją i wodociągami sołectwa najczęściej powtarzają się, co może świadczyć o lokalnym zaniedbaniu tego rodzaju infrastruktury.

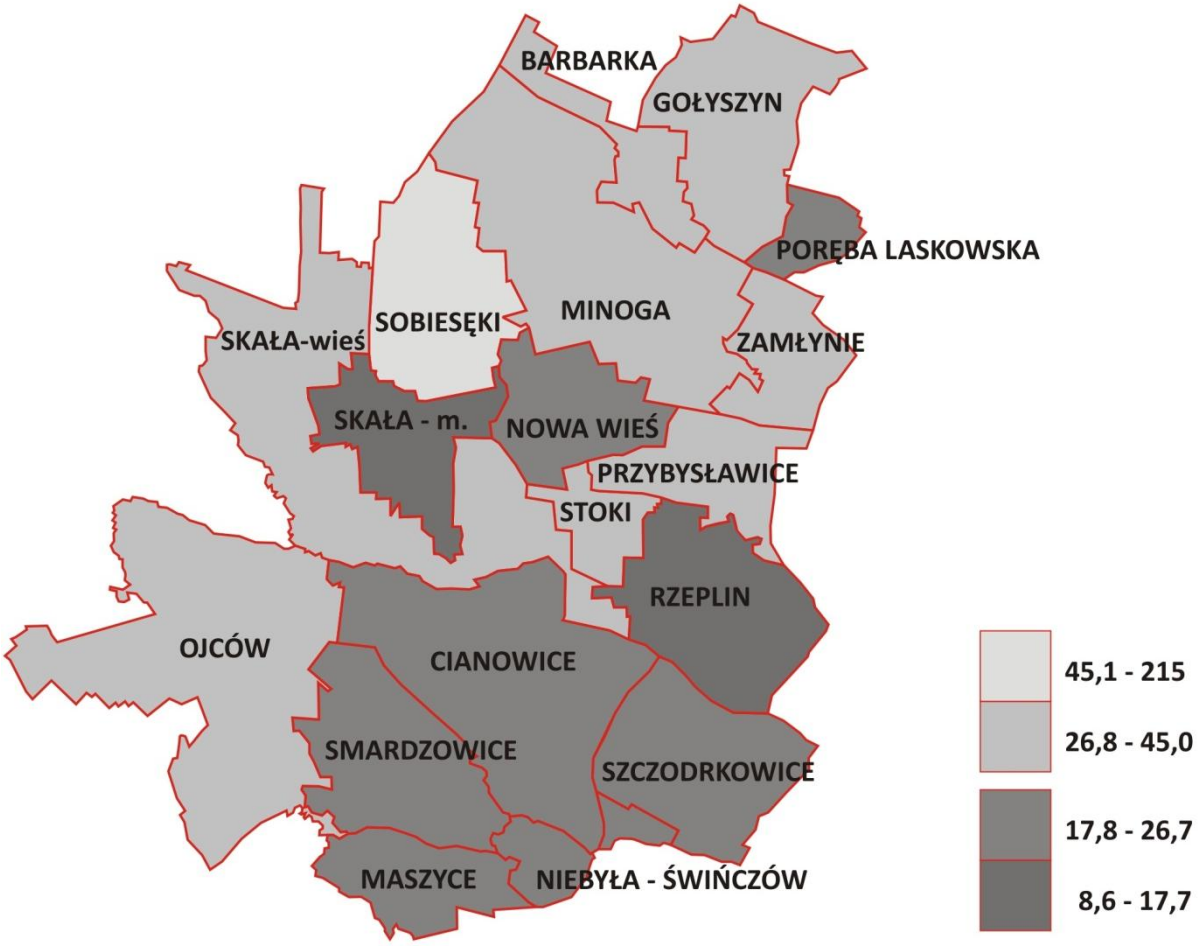
Mapa 18. Liczba awarii sieci wodociągowej przypadająca na 100 mieszkańców w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Sieć gazową zbadano zarówno pod kątem awaryjności, jak i dostępności. W 2015 r. ilość awarii przypadających na 100 m sieci w gminie Skała wyniosła **0,0001 awarii na 100 m sieci**. Najwięcej trudności z siecią gazową mieli mieszkańcy miasta Skała (0,0006) oraz sołectw Przybysławice, Ojców i Maszyce. Dostępności sieci gazowej została przeliczona jako długości sieci przypadającej na 100 mieszkańców. Ogółem w gminie Skała wskaźnik ten wyniósł 26,8 m na 100 mieszkańców. Wyniki poniżej mogą świadczyć o relatywnie niskiej dostępności sieci. W mieście Skała wskaźnik ten wyniósł zaledwie 8,6 m na 100 mieszkańców, należy jednak zaznaczyć, że jest to miejscowość o zdecydowanie największej gęstości zaludnienia w gminie. Ponadto niekorzystny wynik osiągnęły również Rzeplin i Poręba Laskowska (poniżej 20).

Mapa 19. Średnia długość sieci gazowej w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

5.3. Sfera techniczna

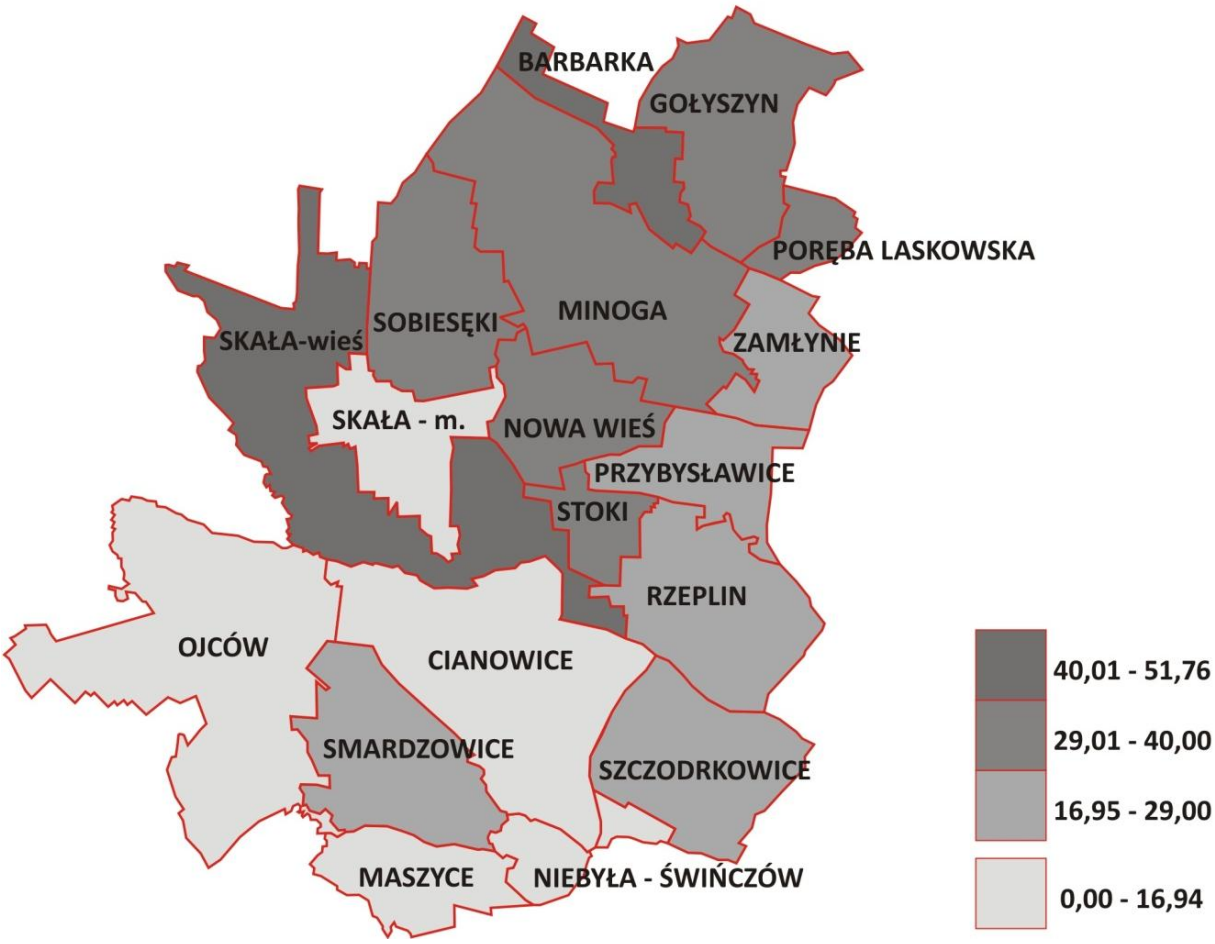
Sfera techniczna, obejmująca przede wszystkim stan obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych oraz szeroko rozumiane warunki mieszkalne, w znacznej mierze wpływa na standard i jakość życia. W trakcie diagnozy gminy Skała uwzględnione zostały dwa wskaźniki odnoszące się do stanu technicznego budynków (liczba zagrożeń zawaleniem oraz częstotliwość występowania azbestu), a także osobny, dotyczący zabytków (ilość na 1km^2).

W celu zmierzenia uwarunkowań mieszkaniowych zastosowano wskaźnik wyrażający ilość obiektów budowlanych zagrożonych zawaleniem przypadających na 100 mieszkańców. Przyjmuje się, że im wyższa wartość tego współczynnika, tym gorszy standard mieszkalnictwa występujący na badanym terenie. Dla gminy Skała ogółem jego wartość osiągnęła 0,49 budynków zagrożonych na 100 mieszkańców. Stwierdzono ponadto, że dla połowy sołectw problem nie występuje (wskaźnik=0,00). Najczęściej (>1,00) zagrożenie zawaleniem budynków występuje w Ojcowie, Gołyszynie, Porębie Laskowskiej i Minodze. Wysokość wskaźnika dla powyższych sołectw może wskazywać na wyższe od przeciętnego nasilenie zjawiska degradacji technicznej.

Problem stosowania i występowania azbestu w budownictwie jest typowy dla całej Polski, a zwłaszcza dla obszarów wiejskich. Dlatego też, aby zbadać natężenie tego zjawiska na terenie gminy Skała zastosowano wskaźnik liczby budynków zawierających azbest na 100 mieszkańców. W całej gminie częstotliwość tego problemu wyniosła 16,9 budynków na 100 mieszkańców. W części sołectw wskaźnik ten był dwu-, a nawet trzykrotnie większy. Najczęściej, w stosunku do liczby mieszkańców, azbest występował we wsi Skale i Barbarce, w którym problem przeciętnie dotyczy co drugiego mieszkańca (51,76). Kolejnymi sołectwami, dla których wskaźnik wyniósł powyżej 35,0 są Gołyszyn, Stoki oraz Minoga. W skali całej gminy, azbest okazuje się być zmartwieniem w szczególności dla mniejszych sołectw, a w dużo niższym stopniu dla miejscowości największych, w tym Cianowic i miasta Skały oraz turystycznego Ojcowa.

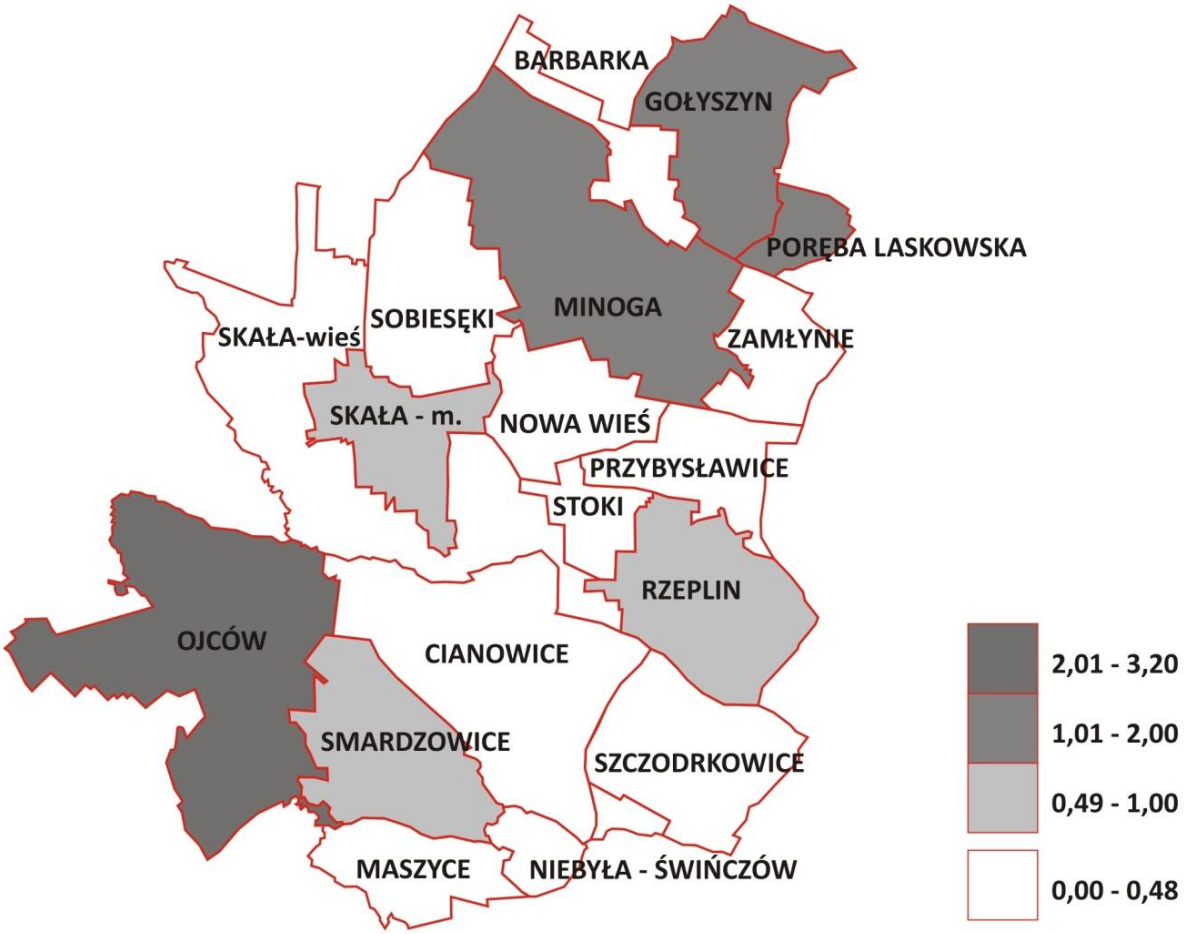
Ostatnim, trzecim wskaźnikiem, który zastosowano dla diagnozy tej sfery, jest gęstość obiektów zabytkowych (ilość na 1km^2). Oprócz stanu technicznego, pozwala on również pośrednio zobrazować atrakcyjność turystyczną terenu, jakimi niewątpliwie podnosi obecność zabytków. Większe ich zagęszczenie może świadczyć o szczególnych walorach estetycznych okolicy, a w związku z tym - o zapotrzebowaniu w działania mające na celu zabezpieczenie i konserwację tych obiektów. Obiekty zabytkowe zlokalizowane są w 7 sołectwach. Najwięcej na 1 km^2 przypada ich w Ojcowie (1,25), a następnie w mieście Skała, Minodze, Smardzowicach, wsi Skała, Gołyszynie oraz Cianowicach.

Mapa 20. Liczba budynków zawierających azbest w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 21. Liczba budynków grożących zawaleniem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwach gminy Skała w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne.

5.4. Sfera środowiskowa

Kolejnym obszarem, który jest niezwykle ważny z punktu widzenia jakości życia mieszkańców jest sfera środowiskowa. Atrakcyjność przyrodnicza przekłada się na zainteresowanie gminą zarówno ze strony turystów (co może wpływać także na rozwój gospodarczy danego obszaru), jak i osób szukających miejsca do zamieszkania. Należy jednocześnie pamiętać, iż wszelki rozwój społeczny i gospodarczy powinien odbywać się z poszanowanie przyrody.

W celu analizy sytuacji w obszarze środowiska posłużono się przede wszystkim danymi dotyczącymi stanu jakości powietrza. Z dostępnych danych wynika, iż z największym problemem dotyczącym stanu jakości powietrza zmaga się Miasto Skała. Wszystkie analizowane wskaźniki, a więc stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu [ng/m3], stężenia średnioroczne PM2,5, stężenia średnioroczne PM10 zdecydowanie przekraczają normy. Warto podkreślić, że wśród wybranych sołectw również miejscowość Smardzowice wypada źle pod względem stanu jakości powietrza, w szczególności zaś biorąc pod uwagę stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu [ng/m3].

Na terenie gminy Skała nie znajduje się jednak żaden punkt pomiaru jakości powietrza, z związku z tym przedstawione dane są szacunkowe. W marcu 2016 roku na terenie Miasta Skała przeprowadzone zostały faktyczne pomiary jakości powietrza, za pomocą pyłomierza Polskiego Alarmu Smogowego. Głównym celem tego pomiaru, była weryfikacja poziomu stężenia pyłu zawieszonego PM10.

Rysunek 2. Obszar lokalizacji pyłomierza TSI DustTrack II, centrum Skały

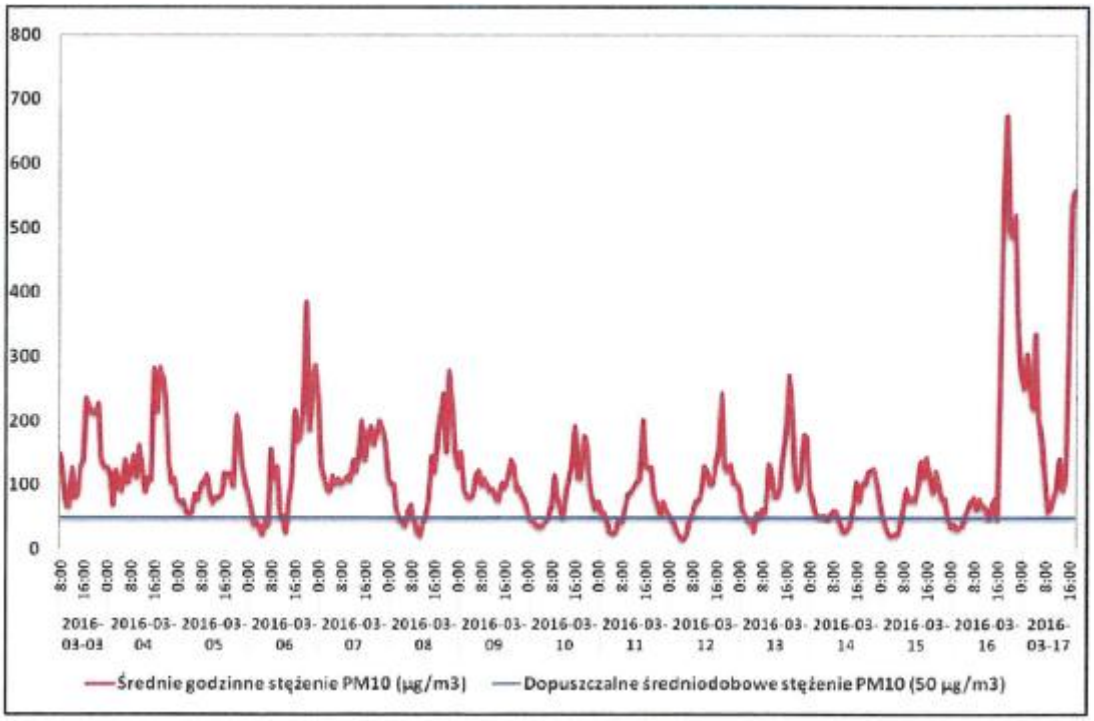

Źródło: Raport z pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM10 w Skale w kresie 03.03.2016 r. – 17.03.2016 r., Polski Alarm Smogowy.

Przeprowadzone pomiary na terenie miasta Skała potwierdzają bardzo zły stan powietrza w tym mieście. Przez 15 dni, w których prowadzony był pomiar, zarejestrowano stężenie przekraczające wartość pyłu zawieszonego MP10 w powietrzu tj. 50 µg/m^3 [2].

[2] Na podstawie: Raport z pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM10 w Skale w kresie 03.03.2016 r. – 17.03.2016 r., Polski Alarm Smogowy.

Wykres 1. Średniogodzinne stężenia pyłu zawieszonego PM10 w gminie Skała

Źródło: Raport z pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM10 w Skale w kresie 03.03.2016 r. – 17.03.2016 r., Polski Alarm Smogowy.

Jak widać na wykresie powyżej, najwyższe stężenia pyłu są obserwowalne w godzinach 18.00 – 20.00, kiedy rozpalane sa piece, w celu ogrzewania domostw. Warto podkreślić, że w dniach 6 marca (400 µg/m^3) oraz 16 marca (675 µg/m^3) zarejestrowano stężenie powyżej 200 µg/m^3, które uznawane jest za stan powietrza „niebezpiecznie zły".

Innym problemem, który powinien być wzięty pod uwagę, jeśli chodzi o zagrożenia środowiskowe jest zagrożenie powodziowe. Na terenie gminy Skała zdiagnozowano możliwość wystąpienia powodzi w czterech sołectwach (Zamłynie, Skała – wieś, Ojców), w tym w jednym, które wypada niekorzystnie z punktu widzenia społecznego – Minoga.

Poza zagrożeniami środowiskowymi warto spojrzeć także na potencjały, jakie tkwią w gminie Skała. Na terenie gminy zlokalizowany jest Ojcowski Park Narodowy, ale także obszary Natura 2000 (w miejscowości Smardzowice) czy Park Krajobrazowy, który znajduje się m.in. na terenie miejscowości Gołyszyn, Minoga, Nowa Wieś, Stoki oraz Miasta Skała.

6. Opis badań ankietowych

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przeprowadzone zostały badania społeczne wśród mieszkańców gminy Skała. Badania miały na celu uzyskanie opinii mieszkańców na temat kluczowych problemów i stopnia ich koncentracji w gminie, poprawy jakości życia oraz wizerunku gminy. W tym celu został przeprowadzony sondaż uliczny za pomocą ankiet (PAPI) na grupie 100 osób zamieszkujących teren gminy oraz ankiet zamieszczonych na stronie internetowej www gminy (CAWI). Badania obyły się w terminie od 13.10.2016 do 25.10.2016.

Tabela 7. Wykorzystane metody badawcze

Metoda badawcza	Okres realizacji	Próba
PAPI - bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy	13-17.10.2016	100
CAWI - wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www	17-25.10 20016	92

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę cechy społeczno-demograficzne przebadanych, ankiety łączenie wypełniło 57% kobiet i 43% mężczyzn, średni wiek badanych to 39 lat, natomiast najwięcej osób posiadało wykształcenie wyższe (52%), a średnio co trzeci badany deklarował wykształcenie średnie (31%). W tabeli poniżej zestawiono płeć, wiek oraz wykształcenie ankietowanych w podziale na typ badania.

Tabela 8. Podstawowe charakterystyki przebadanych

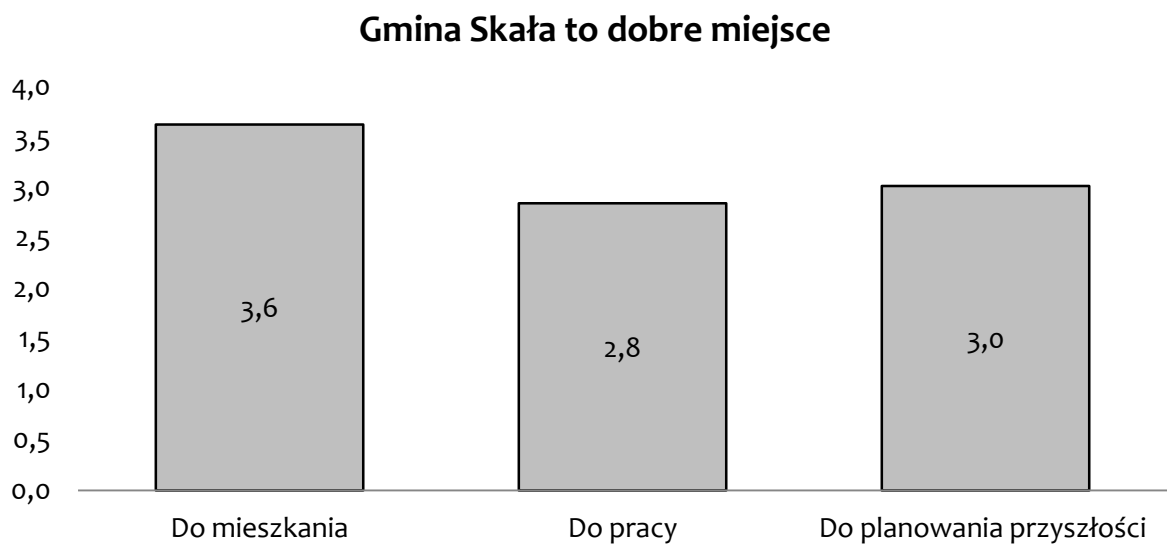
GŁÓWNE CHARAKTERYSTYKI	PAPI	CAWI	OGÓŁEM
płeć			
kobieta	61%	52%	57%
mężczyzna	39%	48%	43%
wiek			
średni wiek	42 lata	37 lat	39 lat
wykształcenie			
podstawowe	2%	2%	2%
gimnazjalne	1%	0	1%
zawodowe	26%	0	13%
średnie	41%	22%	31%
wyższe	30%	76%	52%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych z mieszkańcami gminy, n=100.

By zdiagnozować odczucia mieszkańców na temat gminy na początek zostali oni poproszeni o ocenę w skali od 1 do 5 miejscowości, w których żyją w trzech aspektach:

- Miejsce do mieszkania,
- Miejsce do pracy/prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- Miejsce co planowania przyszłości dla siebie i swojej rodziny.

Wykres 2. Gmina w opinii mieszkańców (średnia ocen na 5-cio stopniowej skali)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych z mieszkańcami gminy, n=100.

Badani zamieszkujący gminę Skała najlepiej ocenili jako *miejsce dobre do mieszkania.* Średnia ocen na 5-cio stopniowej skali, gdzie 1 oznaczało „*bardzo niezadowolony*", a 5 „*bardzo zadowolony*" wyniosła 3,6. Z kolei kategorie „do mieszkania" oraz „do pracy" zostały ocenione, jako przeciętne, otrzymując odpowiednio średnią ocen 3,0 oraz 2,8.

Analizując jednak wynik w poszczególnych przedziałach wiekowych, najbardziej pozytywnej oceny dokonały osoby po 65 roku życia, gdzie średnia ocen wyniosła 4,50. Może to być spowodowane dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną skierowaną do osób starszych (Klub Seniora, Koło Gospodyń itp.), poczuciem przynależności do pierwotnego miejsca zamieszkania oraz tożsamości ze społecznością lokalną, jak i przywiązaniem do niej (sense of place). Badani w przedziale wiekowym 26-35 w tej samej kwestii ocenili gminę na poziomie przeciętnym (3,48), co może być związane z rosnącymi wymaganiami i oczekiwaniami osób młodych, często wchodzących dopiero na rynek pracy lub zakładających swoją rodzinę (w tej kwestii średnia ocen również zyskała przeciętny wynik 2,93). Jeśli chodzi o lokalny rynek pracy najniżej oceniony został przez osoby w przedziale wiekowym 25-35 oraz 56-65 (odpowiednio 2,73 i 2,67). Charakterystyczne jest to dla rynku pracy, na którym osoby starsze są dyskryminowane, a jednocześnie nie jest dość rozwinięty by swoją ofertą przyciągnąć osoby młode, które poszukują coraz to atrakcyjniejszych miejsc pracy. Jeśli chodzi o kwestie czy gmina jest dobrym miejscem do planowania przyszłości dla siebie i swojej rodziny, tu wszystkie grupy zgodnie uzyskały wynik na poziomie bardzo przeciętnym.

Tabela 9. Średnie z ocen obszarów życia w gminie Skała w podziale na wiek

Wiek badanych	Do 24 lat	25-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	65 +
Do mieszkania	3,83	3,48	3,59	3,77	3,39	4,50
Do planowania przyszłości dla siebie i swojej rodziny	2,78	2,93	3,22	3,30	2,78	3,10
Do pracy i prowadzenia biznesu	3,04	2,73	2,78	3,07	2,67	2,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przyprowadzonych z mieszkańcami gminy, n=100.

Tabela 10. Ocena skali występowania problemów społecznych w gminie Skała

problemy:	Odsetek wskazań:	W tym:	w stopniu dużym	w stopniu średnim	w stopniu małym
Zanieczyszczenia środowiska naturalnego	94%	⇨	40%	21%	33%
Łatwy dostęp do używek	94%	⇨	30%	38%	26%
Problemy na lokalnym rynku pracy	88%	⇨	34%	27%	28%
Niska estetyka otoczenia	72%	⇨	32%	29%	11%
Ubóstwo	69%	⇨	13%	34%	22%
Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego	67%	⇨	37%	20%	10%
Problemy z prowadzeniem biznesu	67%	⇨	21%	29%	16%
Niskie poczucie bezpieczeństwa	65%	⇨	14%	23%	29%
Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta społeczna	64%	⇨	33%	21%	10%
Problemy związane z opieką nad dziećmi do lat 6	59%	⇨	19%	27%	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet PAPi i CAWI (n=192).

Biorąc pod uwagę wszystkie odpowiedzi ankietowanych na temat problemów koncentrujących się na terenie gminy, mieszkańcy najczęściej wskazywali na problem związany z dużym zanieczyszczeniem środowiska naturalnego, w tym smogu (94% mieszkańców wskazało, że dany problem istnieje, w tym 39% mieszkańców uznało, że jest to duży problem). Równie duża liczba ankietowanych przyznała, że problemem jest dostęp do używek i nadużywanie alkoholu w przestrzeni publicznej (94%). Na kolejnych miejscach znalazły się problemy związane z lokalnym rynkiem pracy (88%), niską estetyką otoczenia (72%) oraz ubóstwem (69%).

Ankietowanych poproszono o doprecyzowanie problemu i wskazanie, jakich grup dotyczy dane zjawisko i gdzie koncentruje się najbardziej. Tu, we wszytskich problemach, wyróżniali oni

najczęściej Rynek Główny w Skale, ulice: Wolbromska, Nowa, Błogosławionej Salomei oraz Rzeplińskiego. Poniżej zostały przedstawione wyniki tych odpowiedzi.

Za **główne źródło zanieczyszczenia powietrza**, dostrzeganego przez mieszkańców gminy, uznano palenie śmieci w domowych piecach. Narzekano również na obecność smogu, którego zasięg nie ogranicza się tylko do granic Krakowa, ale również dotyka obszar gminy Skała. Spośród problemów środowiskowych rzadziej ale sygnalizowany był problem hałasu pochodzącego z ruchu samochodowego (głównie tirów) oraz zalegających śmieci na terenach zielonych spowodowanym brakiem dostatecznej ilości koszy na śmieci.

W kwestii używek największy problem stanowi alkohol, który nadmiernie spożywany przez mieszkańców w przestrzeni publicznej (najczęściej wskazywana była przestrzeń przed sklepami monopolowymi i płyta rynku Skały) psuje nie tylko wizerunek gminy ale i zagraża bezpieczeństwu mieszkańców. Wielu respondentów skarżyło się na to, iż tego typu osoby zajmują ławki i przestrzeń rynku uniemożliwiając np. rodzinom z dziećmi przebywać tam w czasie wolnym oraz demoralizując swoją postawą najmłodszych. Spora liczba sklepów monopolowych również zachęca do jego spożywania. Jak sygnalizują mieszkańcy *„znajdują się one na każdym kroku”*. Sytuacji nie poprawia też bierna postawa Policji w stosunku do takich zachowań. Osobami, które utożsamiane są przez mieszkańców z problemem alkoholizmu to osoby bezrobotne i na zasiłkach.

Z **problemem alkoholizm**u badani powiązali również kwestie niskiego poczucia bezpieczeństwa. Osoby spożywające alkohol i koncertujące się w niewielkich grupkach pod sklepami monopolowymi lub ścianami budynków mieszkalnych często wykazują agresywne zachowanie w stosunku do przechodniów. Poczucia bezpieczeństwa również nie dodaje brak oświetlenia na ulicach w nocy, na który skarżyli się badani. Jak zaalarmowali, lampy uliczne wygaszane są zwykle po godzinie dwudziestej drugiej co stanowi problem dla osób wracających po tej godzinie np. z pracy do domu. Rzadziej podkreślany był aspekt ruchliwych dróg, przez które mieszkańcy czuli zagrożenie oraz brak chodników przy bocznych uliczkach.

Jeśli chodzi o **problemy na lokalnym rynku** pracy ankietowani określali go jako problem o dużym natężeniu. Podkreślali, iż główną branżą działającą na terenie gminy jest handel co skutkuje mało atrakcyjnymi ofertami zatrudnienia, braku ofert dla ludzi z wyższym wykształceniem oraz sporą konkurencją dla tego rodzaju przedsiębiorstw. Mała liczba zakładów w gminie powoduje, że znaczna część mieszkańców szuka zatrudnienia na terenie Krakowa.

Jeśli chodzi o **problem niskiej estetyki** otoczenia tu mieszkańcy zgodnie sygnalizowali niedostatek obszarów z przeznaczeniem do odpoczynku i aktywnego spędzania czasu, niewystarczającą ilość ławek i zieleni w punktach centralnych gminy.

Stosunkowo niski procent wskazań dotyczył również problemów z prowadzeniem biznesu i działalności gospodarczej oraz problemy związane z opieką nad dziećmi do lat 6. W pierwszym przypadku wskazywano na niewielką ilość lokali do wynajęcia oraz brak dofinansowań do założenia własnej działalności gospodarczej. Z kolei bariery w opiece nad dziećmi to dla ankietowanych zbyt późna godzina otwarcia przedszkola co nie zgrywa się z ich wczesną porą wyjścia do pracy.

Tabela 11. Odsetek mieszkańców, którzy wskazali występowanie problemu w danym sołectwie

	Zanieczyszczenia środowiska naturalnego	Łatwy dostęp do używek	Problemy na lokalnym rynku pracy	Niska estetyka otoczenia	Ubóstwo	Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego	Problemy z prowadzeniem biznesu	Niskie poczucie bezpieczeństwa	Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta społeczna	Problemy związane z opieką nad dziećmi do lat 6
Barbarka	4,4%	2,4%	2,5%	2,4%	2,8%	1,3%	5,6%	4,5%	0,0%	1,1%
Cianowice	4,4%	1,2%	1,2%	3,6%	1,4%	0,0%	4,5%	2,3%	2,3%	3,3%
Gołyszyn	3,3%	0,0%	2,5%	1,2%	1,4%	5,2%	3,4%	3,4%	0,0%	0,0%
Minoga	5,6%	0,0%	4,9%	2,4%	1,4%	3,9%	5,6%	4,5%	1,1%	0,0%
Ojców	1,1%	2,4%	0,0%	2,4%	1,4%	0,0%	5,6%	3,4%	1,1%	2,2%
Porębka Laskowska	3,3%	0,0%	2,5%	1,2%	1,4%	1,3%	3,4%	3,4%	0,0%	0,0%
Rzeplin	5,6%	1,2%	0,0%	1,2%	2,8%	0,0%	3,4%	2,3%	0,0%	0,0%
Skała - miasto	21,1%	28,9%	29,6%	44,6%	26,4%	18,2%	38,2%	25,0%	56,3%	43,3%
Skała - wieś	14,4%	9,6%	14,8%	14,5%	6,9%	7,8%	19,1%	6,8%	21,8%	14,4%
Smardzowice	2,2%	1,2%	0,0%	2,4%	0,0%	0,0%	3,4%	2,3%	0,0%	1,1%
Sobiesęki	2,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,4%	0,0%	3,4%	2,3%	3,4%	0,0%
Stoki	4,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,4%	1,3%	4,5%	3,4%	0,0%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI (n=92).

*pola nie sumują sie do 100%, ponieważ było to pytanie wielokrotnego wyboru, a część mieszkańców wskazywała, że problemy dotyczą całej gminy.

Analizując dokładne przestrzenne rozmieszczenie problemów (na podstawie ankiety CAWI), możemy zauważyć, że wg ankietowanych, najwięcej problemów kumuluje się w Mieście Skała (każdy problem został tam wskazany, jako istniejący). Względnie często mieszkańcy wskazywali również problemy w sołectwie Skała (również w tym przypadku wskazano w tym miejscu istnienie wszystkich problemów). Warto zwrócić uwagę, że połowa wskazanych problemów pojawiła się w miejscowości Minoga (zanieczyszczenie środowiska naturalnego, problemy na lokalnym rynku pracy oraz problemy z prowadzeniem biznesu, niskie poczucie bezpieczeństwa, czy niewysterczająco rozwinięta infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego).

Mieszkańcy zostali poproszeni również o wytypowanie działań, które powinny zostać wdrożone do realizacji, poniżej wyszczególniono najczęściej wskazywane odpowiedzi.

Tabela 12. Sugerowane przez mieszkańców gminy Skała działania, jakie powinny być podjęte dla poprawy życia mieszkańców

Postawy proekologiczne mieszkańców i eliminacja zanieczyszczeń środowiska	Poprawa lokalnego rynku pracy	Poprawa wizerunku gminy i walka z nadużywaniem alkoholu	Zadbanie o bezpieczeństwo mieszkańców	Inne
– Dofinansowania do wymiany pieców węglowych – Organizacja programów zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców – Kontrola domowych pieców przez Policję – Kary dla osób palących w piecach nieodpowiednimi materiałami – Polityka eliminująca nieekologiczne źródła energii – ograniczenie smogu	– Budowa nowych zakładów pracy – Pozyskiwanie nowych inwestorów – Programy szkoleniowe dla mieszkańców	– Kary dla osób spożywających alkohol w sferze publicznej – Zwiększenie ilości patroli Policji	– Patrole Policji – Montaż oświetlenia ulicznego – Budowa chodników – Ograniczenia prędkości	– Budowa obwodnicy – Zagospodarowanie wolnej przestrzeni do użytku rekreacyjnego – Organizacja zajęć poza szkolnych dla młodzieży – Pomoc psychologa – Szkolenia dla policjantów z zakresu pomocy mieszkańcom

Źródło: opracowanie własne, na podstawie ankiet PAPI (n=100) i CAWI (n=92) przeprowadzonych z mieszkańcami gminy Skała.

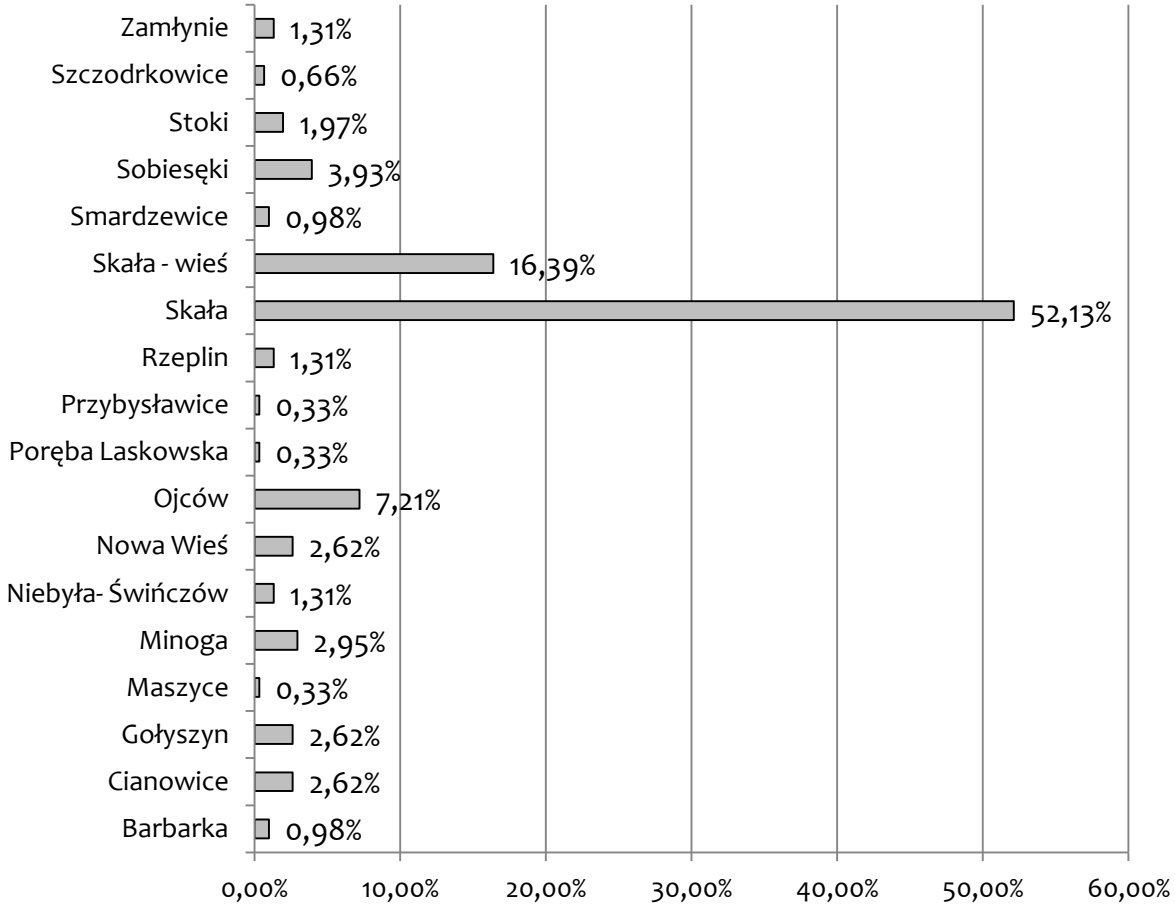
Mieszkańcy gminy zapytani o obszar, który ich zdaniem powinien być objęty programem rewitalizacji w zdecydowanej większości wskazali na Miasto Skała (przy czym niektórzy ankietowani wskazywali na więcej niż jeden obszar). Mieszkańcy wskazywali, że na terenie Miasta Skała występuje szereg problemów. Przede wszystkim skupiali się na ogromnym zanieczyszczeniu powietrza (powodowanym dużym ruchem samochodowym, ale także niską świadomością społeczną i wykorzystywaniem śmieci do palenia w piecach), które jest najbardziej widoczne właśnie na terenie miasta.

Dodatkowo zwracano uwagę, iż Miasto Skała, jako centrum gminy powinno pełnić funkcję reprezentacyjną. Na terenie miasta zauważalna jest duża koncentracja mieszkańców całej gminy korzystających z różnego rodzaju usług (szkoły, przedszkola, sklepy itp), a także znaczna liczba

turystów. Niestety respondenci zauważyli, że istnieje niedostatecznie rozwinięta oferta i infrastruktura spędzania czasu wolnego (np. parki, instytucje publiczne itp) dla różnych grup wiekowych (rodzin z dziećmi, młodzieży itp). Rynek miejski, który został odremontowany często jest zajmowany przez osoby nadużywające alkoholu, przez co zmniejszone jest także poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w godzinach wieczornych.

Równocześnie respondenci zauważyli, iż miasto posiada olbrzymi potencjał rozwojowy, jednak obecnie przestrzeń, jak i wiele budynków (kamienice, instytucje publiczne) jest zaniedbanych, wymagają remontu. Dodatkowo zwracano także uwagę na małą atrakcyjność lokalnego rynku pracy.

Wykres 3. Odsetek odpowiedzi na pytanie „Która miejscowość powinna zostać objęta rewitalizacją"

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet PAPi i CAWI (n=192).

Spośród innych wymienionych obszarów, które według ankietowanych powinny zostać poddane rewitalizacji wskazywano sołectwo Skała (16,39%) oraz Ojców (7,21%). W przypadku pierwszego sołectwa (Skała) często utożsamiane było z miastem Skała i wskazywano podobne problemy, takie jak zanieczyszczenie środowiska. Z kolei w przypadku miejscowości Ojców w głównej mierze nie określano problemów, a raczej olbrzymi potencjał, jaki to sołectwo posiada, ze względu na obecność w swoich granicach Ojcowskiego Parku Narodowego.

Podsumowanie badań ankietowych

Analiza wyników badań ankietowanych pozwala stwierdzić, że mieszkańcy gminy Skała są w większości zadowoleni z miejscowości, w której żyją. Istnieje jednak kilka sfer, w których widoczne są objawy stanu kryzysowego. Często powtarzający się w odpowiedziach problem dotyczący lokalnego rynku pracy wiąże się z niedostatecznie rozwiniętą sferą inwestycyjną, niewielką ilością zakładów pracy i brakiem ofert dla osób z wykształceniem wyższym. Większość mieszkańców znajduje pracę w obrębie Krakowa ale to wiąże się z długimi dojazdami do miejsc pracy i ma negatywny skutek dla małych przedsiębiorstw w gminie.

W sferze środowiska naturalnego problemem koncentrującym się w sposób szczególny w gminie jest problem niskiej emisji i smogu. Zanieczyszczenia spowodowane paleniem nieodpowiednich materiałów w piecach domowych i duże natężenie ruchu samochodowego koncentruje się szczególnie w centrum Skały.

Respondenci w mniejszym stopniu ale zauważalnym wskazywali na problem niedostatecznie rozwiniętej oferty spędzania wolnego czasu. Pomimo tego, że w gminie funkcjonują różnego rodzaju instytucje i oferta spędzania czasu wolnego, stają się one niewystarczające dla wzrastającej liczbie dzieci w gminie (np. brak basenu, placów zabaw). Nie ma również wystarczających ofert spędzania wolnego czasu poza szkołą dla młodzieży, co przekłada się na problemy z zachowaniami ryzykowanymi i używkami.

Kolejnym podkreślanym problemem w gminie Skała jest niskie poczucie bezpieczeństwa. Mieszkańcy sugerują brak zainteresowania ze strony policji problemami mieszkańców, brak reakcji na telefony zgłoszeniowe oraz niewystarczające patrole uliczne w obrębie gminy.

7. Opis wizji lokalnej

Jednym z elementów diagnozy społeczno – gospodarczo – przestrzennej dla gminy Skała była wizja lokalna. Nie wszystkie problemy, zwłaszcza przestrzenne, można zauważyć analizując wskaźniki. W związku z tym w dniu 18 listopada 2016 roku, przedstawiciele Urzędu Gminy wraz z ekspertami udali się w teren, aby ocenić stan gminy pod względem zagospodarowania przestrzennego oraz problemów przestrzenno-funkcjonalnych, których opis znalazł się poniżej:

Obszar 1 - Skała – centrum

Negatywne aspekty i problemy przestrzenne obszaru to:

1. Niewykorzystany potencjał gospodarczy terenów zlokalizowanych w południowej części obszaru:

Obszar 1 – tereny rolne południowej części obszaru.

- Niedostosowana funkcja obszaru do skutecznego generowania rozwoju gospodarczego (wykorzystując swoje uwarunkowania: dogodny dojazd, lokalizacja, możliwość przeniesienia z centrum funkcji giełdy rolnej);
- Niedostosowana funkcja otoczenia do zakładanej funkcji obszaru;
- Niewystarczająca ilość środków komunikacji obsługującej potencjał obszaru;
- Stagnacja obszaru – brak nowych inwestycji, brak przedsięwzięć;
- Brak rozwiązań, przy możliwościach terenowych, ograniczających ruch samochodów wjeżdżających do ścisłego centrum.

2. Niska jakość przestrzeni publicznych przy obiektach administracyjnych oraz niewystarczający poziom obsługi mieszkańców:

Obszar 1 Plac parkingowy przy obiektach administracyjnych.

- Brak oświetlenia, brak elementów małej architektury i mebli miejskich, brak miejsc do siedzenia;
- Brak odpowiedniego zaplecza parkingowego, nieutwardzona, dziurawa nawierzchnia placu parkingowego, brak czytelnego określenia funkcji placu;
- Brak obsługi ruchu rowerowego;

Obszar 1 Dojście do części budynku.

- Zdegradowana nawierzchnia nieprzystosowana do potrzeb pieszych w tym osób niepełnosprawnych ;
- Brak dostosowania rozwiązań dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych korzystających z usług zlokalizowanego w obiekcie Klubu Seniora;

Obszar 1 Bezpośrednie otoczenie obiektów administracyjnych – ogrodzenie.

- Nieodpowiednie, niebezpieczne, niedopasowane do funkcji pełnionej przez obiekty i nieestetyczne rozwiązania detalu architektonicznego i urbanistycznego otoczenia obiektu;

Obszar 1 Plac zabaw przy obiektach administracyjnych – przestarzałe, nieestetyczne urządzenia do zabawy

- Niedostateczna jakość terenów rekreacji wysokiej jakości przeznaczonych dla dzieci;
- Skromna oferta funkcjonalna spędzania wolnego czasu dla dzieci w wieku szkolnym;
- Rozwiązania przestrzenne zagrażające bezpieczeństwu i zdrowiu najmłodszych – stare urządzenia na placu zabaw
- Skromna oferta funkcjonalna spędzania wolnego czasu dla dzieci w wieku szkolnym;

Obszar 1 Plac zabaw przy obiektach administracji.

- Niewystarczająca ilość miejsc do siedzenia dla rodziców przychodzących z dziećmi na plac zabaw;
- Brak miejsc spotkań dla osób starszych (np. stoliki do gry w szachy), mogących jednocześnie polepszyć bezpieczeństwo dzieci na placu zabaw;
- Negatywne zachowania społeczne występujące bezpośrednio na placu zabaw dla dzieci;

Obszar 1 Sąsiedztwo obiektów administracyjnych.

- niska jakość przestrzeni w pobliżu obiektów administracyjnych, zaniedbana przestrzeń o niskiej estetyce, nieuporządkowana zieleń.

Obszar 1 Strefa wejściowa do Urzędu Miasta w centrum Skały.

- Niska jakość strefy wejściowej do budynku Urzędu Miasta w centrum Skały;
- Starzejące się elementy zewnętrznego detalu architektonicznego, zagrażające użytkownikom;
- Strefa wejściowa zdominowana przez samochody;

- Niska jakość otoczenia i terenów sąsiadujących z budynkiem Urzędu Miasta;
- Brak wysokiej jakości toalet publicznych;
- Brak oświetlenia, ciemne przejścia zagrażające bezpieczeństwu mieszkańców na tyłach obiektu;
- Przestrzenie mogące przyczynić się do powstawania negatywnych zachowań społecznych w tym zachowań patologicznych.

Obszar 1 Tereny zlokalizowane w pobliżu budynku Urzędu Miasta.

3. Podporządkowanie przestrzeni w centrum miasta ruchu samochodowemu oraz niedopasowanie rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych do funkcji ścisłego centrum:
   - Negatywne oddziaływanie giełdy i targów wielkogabarytowych – wzmagający się ruch samochodowy w obrębie centrum miasta;
   - Giełda i targi niedopasowane formą i skalą do przestrzeni sąsiadującej (tereny mieszkaniowe i usługowo-mieszkaniowe) – hałas, nawierzchnia narażona na uszkodzenia, obniżenie poziomu bezpieczeństwa;
   - Brak możliwości bezpiecznego poruszania się rowerem w centrum miasta;

- Zawładnięcie przestrzeni publicznej placu Konstytucji 3 Maja przez samochody, pogarszające warunki mieszkaniowe i utrudniające prowadzenie działalności gospodarczej w sąsiedztwie placu;
- Brak wysokiej jakości przestrzeni publicznej;
- Brak możliwości rozwoju drobnego handlu
- Brak elementów małej architektury, mebli miejskich, zieleni, miejsc spotkań – elementów charakterystycznych dla strefy centralnej w mieście

Obszar 1 Plan Konstytucji 3 Maja w centrum Skały.

Obszar 2 – Minoga – centrum przy kościele

Negatywne aspekty i problemy przestrzenne obszaru to:

1. Zaniedbana przestrzeń centrum sołectwa:

Obszar 2 Plac przed kościołem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Minodze.

- Niezdefiniowana przestrzeń w centrum sołectwa przed obiektem sakralnym;
- Niska jakość przestrzeni publicznej w centrum;
- Niebezpieczeństwo kolizji pomiędzy użytkownikami: samochód – pieszy – brak wydzielonych chodników;

Obszar 2 Okolice obszaru centralnego Minogi.

- Brak chodników i bezpiecznych ścieżek rowerowych wzdłuż jezdni;
- Brak połączenia pieszego placu przed kościołem z cmentarzem;
- Zaniedbane, nieużytkowane przestrzenie porośnięte nieuporządkowaną zielenią występujące w otoczeniu centrum sołectwa;
- Niewykorzystany atut zabytkowej Alei Kasztanowej będącej pomnikiem przyrody

2. Złe warunki mieszkaniowe w obiektach socjalnych i niska jakość przestrzeni sąsiadującej z obiektami:

Obszar 2 Budynki Socjalne w Minodze wraz z otoczeniem.

- Zły stan techniczny lokali mieszkaniowych;
- Brak kanalizacji oraz zły stan infrastruktury technicznej;
- Zaniedbane strefy wejściowe do budynków;
- Brak ogrzewania;

- Niskie dochody mieszkańców przyczyniające się do ograniczenia możliwości samodzielnej poprawy sytuacji mieszkaniowej;
- Niski stan jakości i estetyki przestrzeni zewnętrznej – budynki gospodarcze, nieuporządkowana zieleń;
- Brak utwardzonych nawierzchni na podwórzu i drodze dojazdowej do posesji;

Obszar 3 – Gołyszyn – centrum sołectwa

Negatywne aspekty i problemy przestrzenne obszaru to:

1. Złe warunki mieszkaniowe zrujnowanej starej zabudowie w okolicach centrum Gołyszyna.

Obszar 3 Zrujnowana zamieszkała zabudowa w okolicach centrum Gołyszyna.

- Zły stan techniczny zrujnowanych lokali mieszkaniowych;
- Brak kanalizacji oraz zły stan infrastruktury technicznej;
- Zaniedbane, zrujnowane, zagrażające zdrowiu mieszkańców strefy wejściowe do budynków;
- Porzucanie mienia – powoduje degradację przestrzeni zamieszkania i wskazuje na brak przywiązania do własności;
- Zdegradowana przestrzeń zewnętrza: zaśmiecona, zaniedbana, wszędzie nieuporządkowana zieleń;
- Brak zorganizowania miejsc wypoczynku przy budynkach mieszkalnych wymuszająca tymczasowa organizację takich miejsc;
- Zły stan techniczny i estetyczny przestrzeni może pogłębiać negatywne zachowania społeczne, w tym zachowania patologiczne wśród mieszkańców;
- Brak utwardzonych nawierzchni;

2. Niezidentyfikowana i niezdefiniowana przestrzeń publiczna w centrum Gołyszyna:

Obszar 3 Tereny centralne Gołyszyna wraz z otoczeniem.

- Niezdefiniowana przestrzeń przed obiektem usługowym – brak zagospodarowania, elementów małej architektury, mebli miejskich, miejsc spotkań oraz miejsc do siedzenia dla mieszkańców, umożliwiających integrację społeczną;
- Niska jakość przestrzeni publicznych centrum sprzyjająca powstawaniu lub utrzymywaniu się negatywnych zachowań społecznych;
- Niebezpieczeństwo kolizji pomiędzy użytkownikami : samochód – pieszy;
- Brak wydzielonych chodników, zarośnięte pobocza uniemożliwiające bezkolizyjne i bezpieczne poruszanie się pieszych i rowerzystów;
- Nieuporządkowania zieleń;
- Niewłaściwa lokalizacja przystanku autobusowego;
- Zaniedbane otoczenie centrum, niebezpieczne obszary zarośniętego stawu zlokalizowanego w sąsiedztwie obszaru;
- Brak dostosowania rozwiązań elementów infrastruktury, elementów mebli (tablica ogłoszeń usytuowana na trawniku) do funkcji centralnych miejsca.

Obszar 4 - Rzeplin – centrum

Negatywne aspekty i problemy przestrzenne obszaru to:

1. Niewykorzystany potencjał gospodarczy terenów zlokalizowanych w centralnej części obszaru:

- Niezdefiniowana przestrzeń przed obiektem OSP – brak zagospodarowania, elementów małej architektury, mebli miejskich, miejsc spotkań oraz miejsc do siedzenia dla mieszkańców, umożliwiających integrację społeczną;
- Niskiej jakości otoczenie.

Obszar 4 – tereny centralne obszaru.

2. Niska jakość terenów sportowych:

- Niedostosowanie wyposażenia terenów rekreacyjno-sportowych do potrzeb społeczności lokalnej - utrudniających integrację społeczną;
- Niskiej jakości otoczenie - brak parkingu, w tym rowerowego w sąsiedztwie oboiska.

Obszar 4 – tereny sportowe w centrum obszaru.

Obszar 5 – Smardzowice – centrum

1. Niewykorzystany potencjał terenów przyrodniczo cennych:

- Niewykorzystany potencjał rozwojowy miejsca;
- Zaniedbane elementy systemu przyrodniczego gminy;

Obszar 5 - Staw w centrum sołectwa.

2. Niedopasowane rozwiązania obsługi komunikacyjnej:

- Zatoczka autobusowa w centrum negatywnie wpływająca na wizerunek sołectwa;
- Wrażenie lokalizacja „na końcu świata”;
- Brak systemu parkowania - utrudniający korzystanie z centrum sołectwa;

Obszar 5 - Zatoka autobusowa i sąsiadująca ulica.

8. Opis spotkania warsztatowego

Spotkanie warsztatowe miało miejsce 27 października 2016 roku w Zespole Szkół i Placówek Oświatowych w Skale i zgromadziło przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów działających na terenie gminy oraz mieszkańców. Łącznie w spotkaniu udział wzięły 43 osoby zainteresowane debatą na temat rewitalizacji gminy Skała.

Celami spotkania warsztatowego były:

- Wprowadzenie do zagadnienia rewitalizacji,
- Przedstawienie wyników przeprowadzonych analiz statystycznych,
- Dyskusja nad wyznaczeniem obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji,
- Określenie problemów obszarów wybranych do rewitalizacji.

W trakcie spotkania warsztatowego przedstawionych zostało siedem wstępnie wytypowanych sołectw, które prezentują się gorzej niż średnia dla gminy w sferze społecznej i były to: Gołyszyn, Minoga, Nowa Wieś, Rzeplin, Skała – Miasto, Smardzowice oraz Stoki.

Uczestnicy warsztatów przyznali, że Miasto Skała, Minoga, Gołyszyn oraz Rzeplin, bezdyskusyjnie powinny zostać objęte działaniami rewitalizacyjnymi. Z kolei w przypadku Nowej Wsi i Stoków, uznano, iż takie działania nie są konieczne. Gorąca dyskusja toczyła się natomiast nad sołectwem Smardzowice, gdzie uznano, iż przestrzennie jest to miejsce, w którym już wiele zostało zrobione.

Podczas dyskusji pojawił się także pomysł na rewitalizację sołectwa Ojców. Wskazywano, że jest to niewątpliwie miejsce posiadające bardzo duży potencjał ze względu na swoje walory przyrodnicze i turystyczne. Nie było natomiast całkowitej zgody, jeśli chodzi o występowanie tam problemów społecznych. Jako jedną z głównych kwestii społecznych podniesiono kwestię funkcjonowania na terenie Ojcowa największego Domu Pomocy Społecznej, działającego na obszarze gminy.

Głosowanie:

W dalszej dyskusji postanowiono przeprowadzić głosowanie nad wskazanymi obszarami. Każdy z uczestników warsztatów miał do dyspozycji 3 punkty, które mógł rozdysponować na pięć wskazanych wcześniej obszarów (lub ewentualnie przekazać na sołectwo Ojców). W głosowaniu wzięły udział 42 osoby. Poniżej zaprezentowano wyniki głosowania:

- Miasto Skała – 41
- Minoga – 29
- Rzeplin – 20
- Gołyszyn – 18
- Smardzowice – 8
- Ojców – 4

Następnie odbyła się dyskusja na temat głównych problemów, jakie występują na wskazanych obszarach:

Miasto Skała:

Głównym problemem, jaki został wskazany na obszarze Miasta Skała jest problem związany z zanieczyszczeniem powietrza, tzw. niska emisja. Jest ona spowodowana przede wszystkim paleniskami domowymi. Mieszkańcy ciągle jeszcze posiadają niską świadomość ekologiczną dotyczącą ich wpływu na zanieczyszczenie środowiska. Dodatkowym problemem jest stara zabudowa mieszkaniowa oraz stosunkowo wysokie koszty wymiany pieców, czy wykorzystywania materiałów ekologicznych do ogrzewania domów. Na zanieczyszczenie powietrza duży wpływ ma również duży ruch samochodowy w samym mieście.

Innym problemem wskazywanym przez uczestników warsztatów było niskie poczucie bezpieczeństwa na terenie Miasta, a w szczególności w okolicach centrum (Rynek). W godzinach wieczornych na rynku można spotkać osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu.

Ogromnym problemem Miasta Skała jest także niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna, w tym niedostateczna liczba miejsc parkingowych, ale także brak ścieżek rowerowych czy ścieżek spacerowych, w tym w popularnych kierunkach turystycznych (takich jak np. Ojców, ale też Grodzisko).

Istotne dla uczestników warsztatu były również problemy natury przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej związane z jednej strony ze złym stanem budynków użyteczności publicznej (np. budynek dawnego liceum), ale także niedostatecznie rozwinięta infrastruktura spędzania czasu wolnego (zaniedbany plac zabaw, niedostatecznie wyposażona świetlica, zaniedbane ścieżki spacerowe lub ich brak).

Konieczne wydaje się również zwrócenie uwagi na problemy związane ze słabymi wynikami w nauce wśród uczniów Szkoły Podstawowej, a także braku oferty aktywnego i ciekawego zagospodarowanie czasu dzieci po zakończeniu zajęć szkolnych.

Wśród pozostałych problemów wskazywano zbyt małą liczbę miejsc w przedszkolu, niski poziom bezpieczeństwa na drogach.

Miejscowość Gołyszyn:

W miejscowości Gołyszyn jako problem wskazywano na brak odpowiednich miejsc, które służyłyby integracji społecznej mieszkańców (takich jak plac zabaw dla dzieci i rodziców, siłownia zewnętrzna). Centrum wsi jest przestrzennie słabo określone, a w miejscowości tej nie funkcjonuje np. szkoła, która mogłaby zająć się animacją społeczną mieszkańców. Dodatkowo należy podkreślić, że Gołyszyn jest to miejscowość, która położona jest na granicy gminy, a więc oddalona jest od jej centrum (Miasta Skała), w którym kumulują się różnego rodzaju instytucje publiczne.

Zauważalnym problemem społecznym jest alkoholizm.

Kolejnym problemem jest bezpieczeństwo drogowe na terenie miejscowości – brak poboczy, niewystarczające oświetlenie, ale także ścieżek rowerowych, które mogłoby być alternatywą dla poruszania się samochodem.

Na terenie miejscowości Gołyszyn występuje także zagrożenie powodziowe – ciek wodny o charakterze wody krasowej.

Dodatkowym problemem są braki w infrastrukturze technicznej, w tym kanalizacji, czy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Miejscowość Minoga:

W przypadku miejscowości Minoga również zwrócono uwagę na problemy związane z bezpieczeństwem drogowym, w szczególności zaś brak chodników (wraz z oświetleniem), ścieżek rowerowych. Brak odpowiedniej infrastruktury drogowej stanowi także zagrożenie dla dzieci w drodze do szkoły.

Niedostatecznie rozwinięta jest oferta i infrastruktura, która może służyć integracji społecznej mieszkańców. Istniejący nowy plac zabaw jest zamknięty, podobnie boisko sportowe, które zostało zamknięte, ze względu na przesiadujące tam grupy spożywające alkohol, które także dewastowały obiekty.

Podobnie jak w Gołyszynie, także i tutaj występują problemy społeczne. Przede wszystkim jest to alkoholizm (głównie wśród osób samotnych), a także brak pracy (szczególnie wśród młodych matek, które nie mają możliwości zorganizowania opieki nad małymi dziećmi).

Miejscowość Minoga również ma problemy związane z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym (odwodnienie, przepusty, zarośnięte tereny zalewowe, rowy, itd.), a także brakiem kanalizacji.

Miejscowość Rzeplin:

W miejscowości Rzeplin istnieje silna potrzeba aktywizacji społecznej – Rzeplin podupadł kiedy zamknięto szkołę. Obecnie niewiele się tam dzieje – niedostatecznie rozwinięta oferta i infrastruktura rekreacyjna. Ze względu na brak atrakcyjnej i ciekawej oferty młodzież organizuje wyścigi samochodowe (także po pijanemu), przyczyniając się tym samym do tworzenia niebezpieczeństwa na drogach.

Z drugiej strony miejsce to posiada duży potencjał historyczny, który można wykorzystać do wzmocnienia tożsamości lokalnej (miejsce bitwy z I wojny światowej, ponad 1000 osób z 9 krajów, opisy Rzeplina u Reymont'a)

Warto również zwrócić uwagę na bezpieczeństwo na drogach – obecnie brak jest chodników.

Miejscowość Smardzowice:

Podobnie jak w poprzednich miejscowościach, także i w Smardzowicach zauważalne są niedostatki w infrastrukturze drogowej - niewystarczająca ilość chodników i parkingów, duże natężenie ruchu.

Miejscowość Smardzowice posiada również duży potencjał, bowiem na terenie miejscowości istnieje droga do Ojcowa, której promocja może również przyczynić się do odciążenia ruchu samochodowego w samym Ojcowie.

Uczestnicy warsztatów wskazali także brak sali gimnastycznej.

9. Wybór obszarów zdegradowanych

Ostatecznie, zgodnie z dyskusją podjętą na warsztacie zdecydowano się na wskazanie pięciu jednostek (sołectw) zdegradowanych, które powinny zostać objęte rewitalizacją i będą to:

- Miasto Skała,
- Minoga,
- Gołyszyn,
- Rzeplin,
- Smardzowice.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą społeczną obszary te charakteryzują się natężeniem i koncentracją problemów społecznych. Na wskazanych obszarach mieszkają bezrobotni i osoby, które korzystają z pomocy społecznej. Zauważalna jest także nieco mniejsza aktywność społeczna i uczestnictwo w życiu publicznym. Konieczne zatem wydaje się zwiększenie potenjału społecznego w tych miejscach i podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji osób potrzebujących pomocy.

Dodatkowo na wskazanych obszarach zauważono występowanie problemów w innych sferach. Miasto Skała posiada bardzo duże problemy z zanieczyszczeniem powietrza, jest to problem wskazywany zarówno przez mieszkańców w trakcie badań ankietowych, jak również podczas warsztatów. W mieście zauważono również problemy natury technicznej, występuje tam bowiem ponadprzeciętna liczba budynków, które grożą zawaleniem, a także spora liczba obiektów zabytkowych, które wymagają specjalnej opieki. Co więcej, Miasto Skała posiada niewątpliwie ogromny potencjał, mieści się tutaj wiele instytucji publicznych i społecznych, jest to serce gminy.

Sołectwo Minoga jest sołectwem, które posiada problemy natury gospodarczej. W kwestii przdsiębiorczości istnieje jeszcze niewykorzystany potencjał (niewielka liczba podmiotów gospodaczych). Należy zatem podjąć działania aktywizujace mieszkańców w tej kwestii. Dodatkowo, podobnie jak w Skale występują tutaj problemy natury technicznej, duża liczba budynków, które grożą zawaleniem, budynków, które zawierają azbest, a także budynków zabytkowych. Podobnie sytuacja wygląda w sołectwie Gołyszyn i Rzeplin i Smardzewice, gdzie zauważalne są duże braki w sferze techcznej. Warto wspomnieć także, że w sołectwie Smardzewice zdiagnozowano problemy natury środowiskowej – ponadprzeciętne stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu.

Tabela 13. Wskazane jednostki wraz ich liczbą mieszkańców oraz powierzchnią.

L.pl.	Nazwa jednostki	Liczba mieszkańców	Odsetek liczby mieszkańców [%]	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni [%]
	Gołyszyn	274	3%	462	6%
	Minoga	402	4%	795	11%
	Rzeplin	510	5%	449	6%
	Skała	3694	36%	297	4%

	Smardzowice	615	6%	425	6%
	Obszary zdegradowane łącznie	5495	54%	2392	32%
X	Gmina Skała	10149	100%	7453	100%

Ze względu na to, że wskaźniki liczby mieszkańców (54%) oraz powierzchni (32%) wskazanych obszarów przekraczają dopuszczalne w Ustawie o Rewitalizacji wartości konieczne będzie zawężenie wskazanych obszarów. Jednakże wszystkie wskazane sołectwa zostaną ujęte w Programie Rewitalizacji.

10. Wybór obszarów rewitalizacji

Ze względu na fakt, iż dane statystyczne do analizy uzsykano w podziale na sołestwa, a wybrane sołectwa zajmują więcej niż ustawowo wskazaną powierzchnię i liczbą ludności konieczne było wytypowanie obszarów do rewitalizacji, zawężając część oszarów zdegradowanych. Postanowiono zrobić to przede wszytskim ze względu na potencjały obszarów. Skupiono się na objęciu działaniami przede wszytskim przestrzeni i instytucji publicznych, w których będzie można animować działania nastawione na rzecz lokalnej społeczności.

Poniżej wskazano wybrane obszary.

Obszar 1 – Skała – centrum

Obszar obejmuje teren ścisłego centrum miasta Skała wraz z terenami przylegającymi do zbiegających się prostopadle i okalających rynek dróg DW794 i DW773.

W centralnej części miasta zlokalizowany jest prostokątny rynek. Znaczną cześć przestrzeni publicznej rynku zabiera parking samochodowy, będący jednocześnie przedpolem wejściowym do budynku Urzędu Miasta i Gminy. Wraz z terenami sąsiadującymi zbiegających się na rynku ulic, jest to obszar o przeważającej funkcji usługowej i mieszkaniowo-usługowej. Dominuje zwarta zabudowa śródmiejska, dwukondygnacyjna, o skośnych dachach, z użytkowym poddaszem i usługach w parterach. Dominantą odnowionego skweru zajmującego wschodnią część rynku, jest ustawiona centralnie fontanna z rzeźbą.

We wschodniej części obszaru (na północny-wschód w stosunku do rynku), zlokalizowany jest plac Konstytucji 3 Maja, pełniący funkcję parkingu. Przestrzeń ta w całości zdominowana jest przez samochody. Skala placu odpowiada wielkością skali rynku. Połączony jest z nim ciągiem pieszo–jezdnym, jednak także zdominowanym przez parujące przy wejściach do usług, tym samym utrudniające poruszanie się pieszych, samochody. Zabudowa wokół placu jest zwarta jedynie fragmentami lecz kompozycja tworząca wnętrze urbanistyczne jest czytelna. Usługi w parterach zajmują tu jedynie południową ścianę placu. Wejścia i okna budynków mieszkalnych zlokalizowane są bezpośrednio przy chodniku okalającym plac. W wybrane dni tygodnia, plac staje się przestrzenią targową. Odbywa się tu targ zarówno drobnych jak i wielkogabarytowych produktów, co jest przyczyną okresowego wzmożenia ruch samochodów dowożących towar i powoduje uciążliwe skutki dla mieszkańców (hałas, niszczejąca nawierzchnia).

W zachodniej części obszaru, pomiędzy ulicami Ojcowską i Langiewicza, w dwóch obiektach gminnych, zlokalizowane są: Starostwo Powiatowe, siedziba Administracji Szkół Gminy Skały, Gminne Centrum Informacji, Klub Seniora w Skale oraz siedziby organizacji pozarządowych wraz z przyległym placem zabaw i parkingiem. Sąsiedztwo to budynki mieszkalne oraz otoczenie w złym stanie technicznym i estetycznym oraz nieuporządkowana zieleń. W okolicy występuje wiele starych obiektów mieszkalnych o specyficznym wyrazie architektonicznym, które nadają przestrzeni wyjątkowego charakteru.

Południowa część obszaru to tereny otwarte, rolne oraz tereny Strefy Aktywności Gospodarczej. Dostępne bezpośrednio od ul. Rzeźniczej i Krakowskiej (DW794), zlokalizowane granicznie w stosunku do centrum lecz w nieznacznym od niego oddaleniu, mogą stać się alternatywą dla targowiska w centrum i przejąć niektóre funkcje gospodarcze miasta. Mogą także, wprowadzając

ożywienie w tej części obszaru, być przyczynkiem do dalszego rozwoju gospodarczego, w tym inwestycji prywatnych. W obrębie obszaru zlokalizowana jest także stacja benzynowa oraz tereny Miejskiego Klubu Sportowego MKS Skała 2004.

Pozytywne cechy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji:

- Zwarta, dość spójna zabudowa rynku, o przyjaznej skali;
- Potencjał targowiska – po nowym zagospodarowaniu i dopasowaniu funkcji do otoczenia, może stać się miejscem aktywności miasta – kojarzone przez mieszkańców jako przestrzeń handlowa może przekształcić się w miejsce drobnego handlu w tym lokalnych produktów;
- Gminne obiekty przy ul. Langiewicza, ze względu na przyjazną skalę, swojskość i charakter otoczenia, odpowiednie dla rozwijania i wprowadzenia nowych usług publicznych i przestrzeni publicznej (placu zabaw) dla mieszkańców;
- Potencjał gospodarczy południowej części obszaru – sprzyjające uwarunkowania komunikacyjne i przestrzenne;

Obszar 2 – Minoga – centrum przy kościele

Obszar obejmuje całe sołectwo w części zamieszkałej wraz z terenami publicznymi. Centrum sołectwa jest nieokreślone przestrzennie i funkcjonalnie, przed kościołem znajduje się niezagospodarowany i nieutwardzony plac, pełniący funkcję parkingu, oraz zrujnowana wiata przystankowa. Chodniki są fragmentaryczne, nie jest czytelne oddzielenie ruchu pieszego od samochodowego. W południowej części centrum na wzniesieniu, zlokalizowany jest cmentarz, który nie ma pieszego połączenia z terenami przy kościele. Przy cmentarzu znajduje się pomnik przyrody Aleja Kasztanowa. Centrum przy kościele jest główną przestrzenią publiczną sołectwa i swoim zasięgiem oddziaływania obejmuje okoliczne tereny zabudowy mieszkaniowej.

Zabudowa to jednorodzinne, wolnostojące budynki mieszkalne i zagrodowe, o znacznym rozproszeniu. We wschodniej części obszaru zlokalizowane są budynki mieszkalne oraz tereny im towarzyszące (ogródki warzywne, budynki gospodarcze) wraz z nieutwardzoną drogą dojazdową. Północna część obszaru to tereny otwarte porośnięte zielenią niska i fragmentami, zielenią wysoką.

Pozytywne cechy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji:

- Występowanie terenów tworzących system przyrodniczy gminy w obrębie obszaru rewitalizacji oraz w bezpośrednim sąsiedztwie,
- Atrakcyjne sąsiedztwo zespołu pałacowo-parkowego – walory historyczny i architektoniczne,
- Teren placu przed kościołem jako potencjalna możliwość utworzenia wysokiej jakości atrakcyjnej przestrzeni dla mieszkańców w centrum sołectwa.

Obszar 3 – Gołyszyn – centrum sołectwa

Obszar obejmuje całość terenu Gołyszyna, w części zamieszkałej sołectwa. W obszarze centralnym, położonym w części zachodniej obszaru rewitalizacji, zlokalizowana jest siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej oraz sklep spożywczy z zewnętrznymi miejscami do siedzenia dla mieszkańców oraz przystanek autobusowy. Jest to miejsce o zasięgu oddziaływania obejmującym okoliczne tereny mieszkaniowe, a zarazem, jedyna publiczna przestrzeń spotkań dla mieszkańców. W północno–zachodniej części obszaru, w pobliżu obszaru centralnego, zlokalizowane są zrujnowane budynki zamieszkałe przez społeczeństwo borykające się z licznymi problemami społecznymi. Złe warunki mieszkaniowe pogłębiają problemy społeczne, jednak część mieszkańców wykazuje przywiązanie do miejsca poprzez brak chęci zmiany miejsca zamieszkania. Z drugiej strony, porzucanie mienia (część obiektów jest porzucona) wskazuje na brak przywiązania do własności.
W obrębie podobszaru rewitalizacji przeważa zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, typowa dla terenów wiejskich, w tym zabudowa zagrodowa. Przestrzeń publiczna jest niezidentyfikowana – nie ma wydzielonych chodników, pasów rowerowych, występują niebezpieczne pobocza.

Pozytywne cechy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji:

- Przyrodniczy potencjał obszaru,
- Centrotwórczy charakter terenów okolicy OSP i sklepu spożywczego,
- Możliwość zagospodarowania terenów przy sklepie na przyjazną mieszkańcom publiczna przestrzeń spotkań,
- Możliwość włączenia części mieszkańców dotkniętych problemami społecznymi w proces rewitalizacji – przywiązanie do miejsca zamieszkania.

Obszar 4 – Rzeplin – centrum

Obszar obejmuje całość Rzeplina w częsci zamieszkałej. W obszarze centralnym zlokalizowana jest siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej oraz boisko sportowe, będące w zasięgu oddziaływania sąsiednich terenów mieszkaniowych. Mimo to istniejące boisko sportowe nie jest w pełni użytkowane a w pobliżu obszaru, zlokalizowane są budynki mieszkalne w złym stanie technicznym, wpływające na wizerunek miejsca.
W obrębie obszaru przeważa zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, typowa dla terenów wiejskich, w tym zabudowa zagrodowa. Przestrzeń publiczna jest niezidentyfikowana – nie ma wydzielonych chodników, pasów rowerowych, występują niebezpieczne pobocza. Boisko zarośnięte a infrastruktura sportowa w złym stanie technicznym.

Pozytywne cechy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji:

- Centrotwórczy charakter terenów okolicy OSP i sąsiadującego ternu sportowego,
- Możliwość włączenia części mieszkańców dotkniętych problemami społecznymi w proces rewitalizacji – przywiązanie do miejsca zamieszkania.

Obszar 5 – Smardzowice – centrum

Obszar obejmuje centrum Smardzowic wraz z terenami sąsiadującymi. Centrum stanowi przystanek autobusowy wraz z zatoką autobusową, której skala nie jest odpowiednia do funkcji jaką pełni. Asfaltowy plac – zatoka, od północy sąsiaduje ze stosunkowo dużym, w części tylko zagospodarowanym, ogrodzonym terenem trawiastym, przejmującym funkcję parkingu przy okolicznościowych wydarzeniach kościelnych. Zlokalizowany jest tam niewielki plac zabaw o ograniczonym dostępie (ogrodzenie). Od strony wschodniej, z przystankiem graniczy staw i nieuporządkowana zieleń. Zachodnia część obszaru, także sąsiadująca z placem–zatoką, to ciągnąca się wzdłuż ulicy zabudowa mieszkaniowa wolnostojąca. Niektóre obiekty budowlane pozostają porzucone. Od strony północnej obszaru, po wschodniej stronie drogi, znajdują się porzucone fundamenty szkoły i rozwidlenie prowadzące do Ojcowa. Droga ta uczęszczana jest jako droga dojazdowa do posesji i jest odpowiednia dla wprowadzenia ruchu rowerowego w kierunku Ojcowa. Południowo–wschodnia część obszaru to tereny położone w pobliżu kościoła rzymskokatolickiego Matki Bożej Różańcowej – w obrębie obszaru zlokalizowany jest budynek Urzędu Pocztowego i teren wraz z budynkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w Smardzowicach.

Pozytywne cechy przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji:

- Występowanie terenów tworzących system przyrodniczy gminy (ogrodzony teren trawiasty, staw),
- Potencjał rozwojowy miejsca,
- Możliwość zaprojektowania spójnej, atrakcyjnej przestrzeni publicznej centrum, z wykorzystaniem elementów sieci zielni i zagospodarowaniem porzuconych obiektów i nieużytkowanych terenów gminnych,
- Dogodna lokalizacja dojazdowa do Ojcowa (alternatywne środki transportu) – „brama do Ojcowa"